

Да се никада не заборави

МИЛЕНИЈУМСКА ГРЕШКА

Током 78 дана рата НАТО је крстарећим пројектиlima и бомбама које су се обрушавале са великих висина претежно гађао цивилне циљеве. Агресија је окончана без победника и побеђеног.

Републику Југославију, суверену земљу, која није телла да се повинује намери једине преостале светске силе да јој препусти простор Косова и Метохије. Изговор је био спречавање хуманитарне катастрофе, а заправо хуманитарну катастрофу изазвало је 19 земаља НАТО-а. Била је то брутална агресија која ничим није могла да се ослони на параграфе међународног права. Тај рат дуг 78 дана вођен је претежно против цивила, а бесни планери НАТО-а који нису могли да нанишане добро маскиране положаје Војске Југославије, одређивали су за мете цивилне циљеве. То је било време бешчашћа.

На Косову и Метохији је целе 1998. године бујао тероризам шиптарских сепаратиста који су се и ранијих година сукобљавали са законима. Такозвана међународна заједница, оличена у САД, непрестано је нападала СРЈ да у одбрани од тероризма користи прекомерну силу. Случај Рачак добро је режирана представа званично Верификаторске мисије, а у пракси била је то мисија која је имала задатак да припреми агресију, то јест да допре до неких тачака, „скине“ координате важних објеката и да помогну терористима у остваривању мрачних наука.

Преговори у Рамбуеу и Паризу били су само обична фарса. Звали су се преговори, а преговора није било. То окупљање се претворило у ултиматум СРЈ коју ниједна нормална држава не би прихватила.

Замисао НАТО-а био је краткотрајни вишедимензионални, асиметрични рат, по принципу ваздушно-копнене битке, у којем би, после три-четири дана, разарајућих ваздушних удара, којима су планирали да нашој војсци нанесу губитке од 20.000 до 25.000 жртава, респективне копнене снаге изврше окупацију. За такву операцију у Македонији су биле стациониране комбиноване оперативне снаге САД, Велике Британије, Немачке, Француске, Италије и Холандије са око 19.500 људи, 302 тенка, 605 оклопних транспортера, 172 артиљеријска оруђа и 1.409 возила. У Албанији је за улазак на Косово и Метохију и Црну Гору било спремно 12.380 специјалца НАТО-а, 20.000 шиптарских терориста, 25.000 војника албанске армије и 1.000 терориста из исламских земаља са 100 тенкова, 128 оклопних транспортера, 820 артиљеријских оруђа и око 1.300 возила. Групација НАТО-а на територији БиХ, са око 35.000 професионалаца, 500 тенкова, 800 оклопних транспортера, 355 артиљеријских оруђа и око 2.000 вози-

ла, такође је била у готовости, ако би се кренуло у копнену офанзиву. На брзи крах наше војске чекало је 115.530 припадника „коалиционих снага“ са 902 тенка, 1.543 оклопна транспортера, 1.347 артиљеријских оруђа и 4.709 возила.

Вероватно никада најмоћнија светска војна алијанса није водила бесмислени рат од онога којим је покушала да на колена баца Србију (СРЈ) и да са САД на челу и занавек покори народ којем је током векова на врху лествице највиших цивилизацијских вредности била и остала слобода. Управо крајем минулог миленијума НАТО је трагао за разлозима опстанка савеза, упркос чињеници да више не постоји противнички војни блок – Варшавски уговор и чини миленијумску грешку.

Такорећи преко ноћи, НАТО се од обрамбеног савеза преобратио у војну силу која крчи путеве освајачким походима мегахитала. Постао је ударна песница неокпитализма који не познаје хуманост, правду и међународно право.

Првобитно време агресије требало је да буде током јесени 1998. године, али је НАТО извиђањима путем сателита и авиона типа „awaks“ приметио да је део јединица наше војске напустио мирнодопске локације и да мењају размештај у простору. На тај фактор планери нису рачунали, као ни на то да је током облачних дана немогуће извиђати. Због тога је агресија померена за пролеће.

У току 1998. године, од фебруара до децембра месеца, припадници тзв. Ослободилачке војске Косова извели су 1.845 напада на припаднике Војске, Министарства унутрашњих послова и на цивилно становништво. Терористи тзв. ОВК извршили су 756 напада на јединице Војске Југославије и том приликом убили 45 и ранили 196 припадника. Припадници Полиције, према евиденцији команди Приштинског корпуса и Треће армије, били су на мети 1.705 пута. Том приликом је убијено 115, а рањено 400 полицајаца. На цивилно становништво, Србе, Црногорце, неалбанце и Албанце, извршено је 745 напада, у којима је погинуло 444, рањено 162 и киднапована 249 цивила. Према провереним информацијама одмах после киднаповања убијен је 21 цивил, 86 је после изостављања ослобођено, а преосталих 142 су вероватно завршили у познатим страстиштима Клечка, Рзних, Глођане, Радоњићко језеро или Вољујак.

Узалудна су била уверавања челника НАТО-а и западних земаља да су бомбардовањем желели да заштите „албанске цивиле“ на Космету, јер су последице бомбардовања представљале знатно већу „хуманитарну“ катастрофу за те исте Албанце које су, наводно, хтели да заштите (пре бомбардовања било је 2.500 жртава, а у време бомбардовања 10.000, пре бомбардовања било је око 50.000 - 60.000 избеглица, док је за време бомбардовања морало

да куће напусти 800.000 до 850.000 Албанаца).

Да би се избегло стратегијско изненађење, Штаб Врховне команде, сигурно уз одобрење или сагласност Врховног савета одбране и председника државе и Владе СР Југославије, отпочео је са предузимањем оперативних мера и поступака за припрему за одбрану од напада НАТО снага. Ту спадају мере за припрему система Цивилне заштите и спашавање становништва и материјалних добара од удара из ваздушног простора и ракетних удара крстарећих ракета. Третило је: припремити, односно ставити у функцију систем осматрања, узбуђивања и јављања, довести у пуну заштитну функцију јавна склоништа; припремити привредно-економски систем за рад и снабдевање у ратним условима; извршити психолошку и функционалну припрему становништва за живот у условима оружане агресије; проверити припремљеност целокупног друштвеног система за функционисање у ратним условима и извршити одговарајуће кораке у том погледу.

Агресија је отпочела у вечерњим часовима 24. марта 1999. године, једновременним дејствима крстарећим ракетама и авијацијом. Под удар су, од почетка агресије, стављени објекти на целој територији СРЈ. Био је то прљави рат који је НАТО повео против мале земље, гађајући најпре инфраструктуру РВ и ЦВБ, а онда бездушно углавном цивилне циљеве, посебно оне коју су забрањени међународним конвенцијама, употребљавајући забрањено оружје. Авиони Алијансе летели су на великим висинама јер им је наша противваздушна одбрана од самог почетка задавала ноћне море. Не марећи за цивилне жртве употребили су чак и пројектиле са осиромашеним уранијумом. Однос снага био је изразито неравноправан и лично је на борбу Давида против Голијата. У војном смислу Алијанса је, према прорачунима аналитичара, била надмоћнија од СРЈ за око 700 пута.

Гађајући рафинерије, хемијска постројења и друге индустријске капацитете, и употребом пројектила са осиромашеним уранијумом, графитне и испробавајући „in vivo“ бомбе нове генерација, западни војни савез, по свему судећи, настојао је да у Србији произведе екоцид. Последице тог злочина ће се осећати две-три хиљаде година, па и више.

Ко пројектиlima нишани и погађа цивилне циљеве, посебно школе, болнице, породилишта, мостове, возове, фабрике... чини злочине. Тешке злочине, додали бисмо. Због невиних жртава још нико из НАТО-а до сада, мада је прошло 20 година, није одговарао. Хашки трибунал судио је само Србија који су се бранили своју нејач и огњиште. Агресори и њихови налогодавци изузети су од одговорности.

Рат је завршен без победника и побеђеног.

Звонимир ПЕШИЋ

Одржана 6. седница Скупштине Ветерана војнообавештајне службе

КАЛЕНДАР ПРЕПУН АКТИВНОСТИ

Ветерани војнообавештајне службе остварили су веома добру сарадњу са удружењима у Србији и реализовали многобројне активности. Поред тога, на основу споразума о сарадњи, у циљу размене искустава о организацији, статусним и другим питањима, у току 2018. године настављена је сарадња са представницима удружења Руске Федерације, Белорусије и Бугарске.

Ветерани војнообавештајне службе се често друже на разноврсним активностима

Дому Војске Србије 22. фебруара одржана је 6. седница Скупштине удружења „Ветерани војнообавештајне службе Србије“, на којој су, поред чланова Удружења, присуствовали директор Војнообавештајне агенције бригадни генерал Зоран Стојковић, начелник Управе за обавештајно-извиђачке послове ГШ ВС пуковник Миролjub Чупић, председник Удружења војних пензионера Србије Љубомир Драгањац, председник Скупштине и председник Извршног одбора Клуба генерала и адмирала Миломир Миладиновић и др Лука Кастратовић, представник СУБНОР-а Видосав Ковачевић, председник СУБНОР-а општине Савски Венац Зденко Дупланчић, представник управе за традицију, стандард и ветеране Дана Марковић, представник удружења „Пријатељи 72. специјалне бригаде“ Стојан Батинић, председник УО „Удружења ветерана 63. падобранске бригаде“ Видоје Ковачевић, председник Савеза удружења потомака ослободилачких ратова од 1912 до 1918. Љубомир Марковић, председник удружења „Подморничар“ Милан Јованов и председник скупштине удружења „Ветерани Ратне морнарице“ Бошко Антић.

Скупштини је председавао генерал-пуковник у пензији Бранко Крга, који је раду скупа дао посебан печат.

Захвалницу је потпуковници Биљани Плавшић уручио председник Удружења Бранко Крга

Извештај о раду у 2018. години поднео је председник Управног одбора удружења Радослав Шкорић који је нагласио да је удружење радило у складу са Статутом и пла-

ном рада за 2018. годину. Он је казао да се рад одвијао упркос томе што удружење нема решено питање просторија, али им је простор уступао СУБНОР Србије, Клуб генерала и адмирала и МО. По свему судећи тај проблем ће ускоро бити превазиђен.

Значајна подршка институција

У реализацију годишњих активности, удружење је имало подршку министра одбране Александра Вулина и директора ВОА бригадног генерала Зорана Стојковића.

Од укупно 17 задатака, предвиђених годишњим планом рада удружење, реализовало је 16, али и један ванредни задатак.

Удружење је пружио помоћ угроженим члановима удружења, посебно онима који су се налазили на лечењу у болници или на кућном опоравку. Чланови су учествовали на петнаест предавања и панел дискусија и великом броју промоција књига. Такође су учествовали у пет активности посвећених обележавању агресије НАТО-а на СРЈ и страдалима. Посетили су и седам спомен-обележја везаних за ослободилачке ратове Србије.

Према плану и позивима МО и ГШ Војске Србије чланови удружења су учествовали на великом броју активности, а учинили су и посете јединицама у оквиру акције „Отворени дан“. Посебно плодна била је посета 63. падобранском батаљону Специјалне бригаде Војске Србије и Команди КОВ-а у Нишу, где је домаћин био генерал-потпуковник Милосав Симовић.

Делегација удружења посетила је и Војнообавештајну агенцију, где је домаћин био генерал Зоран Стојковић, који је истакао да су врата Агенције увек отворена за ветеране. Представницима удружења су представљене значајне активности Агенције, а обавештени су и о безбедној ситуацији на Балкану.

На достојан и достојанствен начин обележени су Дан војних ветерана (4. децембар) и Дан удружења (25. јун). Та активност је реализована на броду „Козара“ Речне ратне флотиле ВС, уз учешће чланова, гостију из МО и ГШ и чланова породица преминулих колега, а и чланови удружења „Подморничар“.

Ветерани војнообавештајне службе остварили су веома добру сарадњу са удружењима у Србији и реализовало многобројне активности. Поред тога, на основу споразума о сарадњи, у циљу размене искустава о организацији, статусним и другим питањима, у току 2018. године настављена је сарадња са представницима удружења Руске Федерације, Белорусије и Бугарске.

У складу са програмским циљевима деловања удружења крајем октобра и почетком новембра реализован је пројекат „Сто година савезништва“. Учесници су били припадници ветеранских организација војнообавештајних служби Руске Федерације и Републике Белорусије и ветерани из Србије. Током реализације активности била су укључени председници Скупштине општине Шида Велимир Ранисављевић и Тополе Драган Живановић. Њихово ангажовање представља узоран пример предузимљивости локалних власти за ниво државе. У Шиду су били укључени и представници резервних војних старешина. У реализацију пројекта били су укључени и цр-

квени великодостојници са епископом сремским Василијем на челу. Пројекат реализован успешно, а сви програмски циљеви су остварени.

У наредном периоду удружење „Ветерани војнообавештајне службе Србије“ и даље ће деловати на плану неговања традиција обавештајне делатности и традиција ослободилачких ратова Србије. Биће проширена сарадња са другим удружењима у земљи и иностранству, Сарадња са Министарством одбране и Војском Србије имаће приоритетан значај. Календар активности за 20109. годину већ је испуњен многобројним догађајима.

У првом плану сарадња са МО и ВС

Бригадни генерал Зоран Стојковић, поздрављајући скуп бивших колега, истакао је да ће Удружење у Војнообавештајној агенцији имати подршку и помоћ, а захвалио је свима који се сада налазе у пензији за све оно што су пружили својој домовини и систему одбране. Најавио је Дан Агенције, када ће бити позвана и вишечлана делегација ветерана.

Председник УВПС Љубомир Драгањац обавестио је ветеране војнообавештајне службе о статусним питањима, посебно о проблемима који су дуго на сцени. Пензије војних пензионера у тренутку када су завршили каријеру биле су 85 одсто од плата запослених. Сада је тај проценат 70 одсто, што би требало променити. Показало се да је најправеднији систем био онај када је пензиони фонд за активна војна лица био у систему одбране, тако да би требало учинити све да се он врати у Фонд за СОВО. Обавестио је присутне да је Удружење управо упутило писмо Уставном суду Србије да се изјасни да ли је четворогодишње смањење пензија било у складу са одредбама Устава Србије. Наиме, прошло је више од две и по године од поднете уставне иницијативе, а Уставни суд расправу о тој теми стално пребацује из једног у друго тромесечје.

Посебан проблем војним пензионерима задаје војно здравство. Дуго се чека на поједине дијагностичке процедуре а здравствени осигураници имају бројне примедбе на рад у санитетским одељењима ВС, ВМЦ, војним болницама у Нишу и Новом Саду. Све је више примедби на рад лекара и медицинских сестара у Војномедицинској академији. Војни пензионери су веома незадовољни што сваког месеца морају да оду до лекара ради препривања терапије. Раније су рецепти могли да се добију за два месеца.

Драгањац је обавестио ветеране и о другим областима везаним за њихов друштвени положај.

Председник Скупштине удружења „Подморничар“, обраћајући се скупу, обавестио је присутне да ће ове године у Београду, крајем маја, организовати Светски конгрес ветерана подморничара, што је значајан успех за Србију.

Заслужним члановима Удружења и онима који су допринели активностима ветерана војнообавештајне службе уручена су признања.

Б. Ш. – 3. П.

Јубиларну плакету УВПС генералу Милосаву Симовићу уручио је председник Удружења Љубомир Драгањац

Представници УВПС у Команди Копнене војске

ГЕНЕРАЛУ СИМОВИЋУ ЈУБИЛАРНА ПЛАКЕТА

Председник Удружења војних пензионера Србије Љубомир Драгањац и председник нишке организације УВПС Милутин Пантелић посетили су 23. фебруара Команду Копнене војске и том приликом се сусрели са командантом генерал-потпуковником Милосавом Симовићем. За нарочите заслуге у развоју организације, а посебно за стварање услова у којима се одвијају програмске активности Удружења, генерал-потпуковник у пензији Љубомир Драгањац уручио је генералу Симовићу Јубиларну плакету која је изливена у веома ограниченом броју примерака, а поводом 25 година постојања и рада репрезентативне војнопензионерске организације.

Обраћајући се генералу Симовићу, Љубомир Драга-

њац је рекао да је он још као командант 4. бригаде КоВ у пракси створио својеврсну школу како припадници Војске Србије треба да помажу и да се опходе према својим пензионисаним колегама. Тај однос је у Врању настављен, тако да су команданти који су на дужност ступили после генерала Симовића наставили да сарађују са Општинским одбором УВПС, управо онако како је то он чинио. Тако на пример команданти бригаде редовно се појављују на скуповима УВПС, а у Дому ВС у Врању на почасном месту се налази просторија за окупљање војних пензионера.

У активности војних пензионера често се укључују и припадници врањског гарнизона. О здрављу војних пензионера и чланова њи-

хових породица брине Санитетско одељење 4. бригаде КоВ, а у команди тог састава решавају се и нека друга питања која се односе на војне пензионере (стварање документације за надокнаду путних трошкова када здравствени осигураници путују у Ниш или Београд и друго).

Занимљив је и поучан податак да је садашњи командант КоВ, када му је као првом старешини 4. бригаде неколико година после петоктобарских промена стигла инструкција да удружењима од значаја за одбрану земље ускрати употребу просторија у Дому ВС, рекао војним пензионерима да ће и даље користити додељени простор и тако по-

3. П.

Обраћање председника УВПС председници Уставног суда Србије

ПОТРЕБНО ИЗЈАШЊАВАЊЕ НАЈВИШЕГ СУДА

Председник Удружења војних пензионера Србије Љубомир Драгањац 22. фебруара је упутио допис председници Уставног суда Србије госпођи Весни Илић Прелић следеће садржине:

„Удружење војних пензионера Србије поднело је Уставном суду, 25. априла 2016. године, Иницијативу за покретање поступка ради оцене уставности и сагласности са општеприхваћеним правилима и потврђеним међународним уговорима Закона о привременом уређењу начина исплате пензија („Службени гласник РС“, бр. 116/2014), поводом које је оформљен

предмет ИУз-351/2015.

О наведеној иницијативи, према нашим сазнањима, Уставни суд није расправљао ни у 2018. години. Мишљења смо да су се стекли услови да Уставни суд о иницијативама расправља и донесе одговарајућу одлуку.

Молимо да нам на основу члана 15. став 1. Закона о слободном приступу информација од јавног значаја („Службени гласник РС“, број 54/07, 104/09 и 36/10), доставите информацију о томе када ће Уставни суд одлучивати о поднетој иницијативи“.

Одржана седница Градског одбора УВП Ниша

ШТА ДАЉЕ ЧИНИТИ

Градски одбор УВПС Ниш одржао је седницу, на којој је разматран извештај о раду између две седнице, план и програм рада за 2019. годину и извештај о МФП за 2019. годину, а и остала питања из домена рада Градске организације.

У извештају о раду између две седнице чланови Градског одбора су упознати са најважнијим активностима, које је извршавало руководство и појединци из Градског одбора.

План рада за 2019. годину је једногласно усвојен, као и МФП за 2018. годину, уз сва потребна образложења која су дали председник и благајник Градског одбора.

О парничном и управном поступку, чланове је упознао потпредседник Зоран Јашовић. Чланови Градског одбора су обавештени о одлукама са последње седнице Главног одбора, а дискусија се највише водила везано за чланарину, као и претплату на гласило „Војни ветеран“.

Везано за одлуку Главног одбора на претплату на „Ветеран“, руководство ГрОд је пред-

ложило да се досадашњи број „Ветерана“ распоређује, продаје или претплаћује у Градском одбору, а да се део тиража подели председницима месних организација, да бесплатно поделе члановима који не могу да долазе у Градски одбор да купе гласило или да се претплате.

Донета је одлука да се обележи Дан жена и да се позове одређен број прималаца породичне пензије из свих мених организација.

М. Пантелић

Поништена првостепена пресуда из Бачке Паланке

ТУЖИОЦУ ОСТАЈЕ ПОДНОШЕЊЕ УСТАВНЕ ЖАЛБЕ

Виши суд у Новом Саду усвојио је жалбу Републичког фонда за пензијско и инвалидско осигурање и преиначио првостепену пресуду Основног суда у Бачкој Паланци којом је раније пресуђено да Р. Фонд ПИО пензионеру Ј. М. врати износ који му је ускраћен по закону о умањењу пензија из 2014. Овом одлуком одбијени су тужба и захтев за исплату. Виши суд је, како је објављено у једном дневном листу, овакву одлуку донео јер је оценио да је РФ ПИО само поштовао Закон о привременом уређивању начина исплате пензија који је и прописао исплату умањених пензија. Виши суд је, образлажући своју одлуку о одбијању тужбе пензионера за враћање одузетог дела пензије, оценио да у поступању РФ ПИО није било незаконитог и неправилног рада.

Подсетимо, у децембру прошле године Основни суд у Бачкој Паланци донео је првостепену пресуду којом је наложено Републичком фонду за пензијско и инвалидско осигурање да пензионеру Ј. М. надокнади износ који му је смањен од износа пензије применом Закона о привременом уређивању начина исплате пензија.

Иначе, пресуда Основног суда у Бачкој Паланци прво је стигла у Апелациони суд у Новом Саду да би се он 10. јануара ове године прогласио ненадлежним јер се радило о спору мале вредности након чега је предмет проследио Суду у Новом Саду.

Подносилац тужбе може да поднесе уставну жалбу и у случају да Уставни суд одбаци жалбу може се обратити Европском суду за људска права.

Уставни суд још увек није донео одлуку по иницијативи УВПС за покретање поступка ради оцене уставности и сагласности Закона о привременом уређењу начина исплате пензија са општеприхваћеним правилима и потврђеним међународним уговорима. Иницијатива је поднета 25. 04 2016. године и након неколико обраћања, обавештавани смо да ће иницијатива бити разматрана у другом, а потом у трећем кварталу 2017. године, али то није реализовано. Обавештени смо да ће иницијатива бити разматрана у периоду јануар - март 2018. али то није реализовано, јер за седницу Великог већа УС није пријављен предлог одлуке.

УВПС ће се ускоро обратити Уставном суду и захтевати да се по поднетој иницијативи донесе одлука

Одбачена уставна жалба у вези са остваривањем права на увећање пензија за 20 одсто

БЕЗ ЗАКОНСКОГ ОСНОВА

Уставни суд (мало веће) одбацио је уставну жалбу војног пензионера која се односи на остваривање права на увећање пензија од 20 одсто на основу минулог рада. У решењу (број 4823/2017 од 6. 2. 2019. године) стоји да је војни пензионер 7. јуна 2017. године Уставном суду поднео жалбу против пресуде Управног суда због повреде начела забране дискриминације утврђеног чланом 21. Устава Републике Србије, као и права на правично суђење.

Оспореном пресудом Управног суда (3840/17 од 18. маја 2017. године) одбијена је тужба подносиоца уставне жалбе поднете против решења Републичког фонда за пензијско и инвалидско осигурање – Дирекција фонда број 01-02/181.6.7 14/7 од 30. јануара 2017. године, којом је одбијена жалба подносиоца изјављена против решења РФ ПИО – филијала број 181.8.6/459 од 30.11.2016. Наведеним првостепеним решењем одбијен је захтев подносиоца, као корисника старосне пензије остварене по прописима о војном осигурању, за поновно одређивање пензије, односно увећање пензије за 20 посто, у смислу члана 79. Закона о ПИО.

Уставни суд је нашао да су управни органи и Управни суд изнели довољне и јасне разлоге за оцену да нема законског основа за поновно одређивање висине старосне пензије подносиоцу уставне жалбе, на основу одредбе члана 79. Закона, будући да се наведене одредбе примењују на професионална војна лица као осигуранике који почев од 1.1. 2012. године први пут остварују право на пензију, а не на кориснике војних пензија остварених по прописима који су се примењивали на војне осигуранике до 31.12.2011. године. Наиме, одредбама члана 43 Закона прописани су посебни услови под којима одређене категорије осигураника утврђене чл. 42 закона међу којима су и професио-

нална војна лица према прописима о Војсци Србије, могу остварити право на старосну пензију пре испуњења општих услова из члана 19. закона. Наведеним категоријама осигураника којима престане запослење са правом на пензију након 1.1.2012. висина старосне, односно инвалидске пензије утврђује се на начин прописан одредбама старосне, односно инвалидске пензије утврђује се на начин прописан одредбама члана 79. Закона, што је за професионална војна лица значило промену члана 79. Закона, што је за професионална војна лица значило промену дотадашњег начина утврђивања пензијског основа прописивањем другачијег модела за обрачун пензије. Дакле, професионалном војном лицу као осигуранiku – запосленом, које испуњава услове из чл. 42. и 23. Закона, износ пензије утврђује се на начин прописан одредбама чл. 79, став 1. и 2. Закона, а потом се увећава за 20 посто, у складу са ставом 3 тог члана Закона, што представља укупан износ пензије...

Полазећи од изложеног, подносилац уставне жалбе није испуњавао основну претпоставку да би остварио право које је било предмет захтева у конкретном управном поступку јер на дан 1. 1. 2102. није имао својство професионалног војног лица према прописима о Војсци Србије, а тиме ни осигураника из члана 43 Закона, коме се једино висина пензије утврђује на начин прописан одредбама члана 79 Закона. Стога је Уставни суд оценио да је оспорена пресуда заснована на уставноправном прихватљивом тумачењу и примени меродавног права, те да разлози наведени у уставној жалби не дају основа за тврдњу да је њоме повређено право подносиоца на правично суђење зајемчено чланом 32, став 1 Устава.

Делегација војних пензионера на полагању вена-

Крушевац

ОБЕЛЕЖЕН ДАН ДРЖАВНОСТИ

Поводом Дана државности Републике Србије, 15. фебруара 2019. године градоначелник Јасмина Палуровић и заменик градоначелника Весна Лазаревић положили су венац на Споменик косовским јунацима.

Венце на Споменик косовским јунацима положили су представници Војске Србије, начелник Расинског округа Бранислав Весић, делегација Организације резервних војних старешина, СУБНОР-а, Удружења војних пензионера, Ратних војних инвалида, Удружења за неговоње слободарских традиција и други.

Делегацију Команде гарнизона предводио је пуковник Раде Рујаковић, а делегацију Удружења војних пензионера Крушевца чинили су председник ГрОд Душан Самарџић, председник Надзорног одбора Ђурђе Радмановац и члан Удружења Миодраг Јефтић.

Полагању венаца присуствовали су и градски већници, заменик председника Скупштине, помоћници градоначелника, заменик начелника Градске управе, директори јавних предузећа и установа, представници политичких партија и грађани.

Мр А. Симоновски

Из рада Удружења војних
пензионера Црне Горе

УСВОЈЕН ПЛАН РАДА

У Подгорици је одржана сједница Управног одбора Удружења војних пензионера Црне Горе, којом је председавао новоизабрани председник, пуковник у пензији Жељко Вукић.

Предложени годишњи План рада био је свеобухватан. Све је укратко поређано у десетак редних бројева, гдје је обухваћен рад органа Удружења, па је и усвојен.

Ове године отпочела је изградња стамбене зграде у Даниловграду са 68 стамбених јединица а ускоро ће у Подгорици почети и изградња стамбеног блока са око 400 станова.

У Плану је назначена ставка о унапређењу сарадње са сродним организацијама, затим Министарством одбране, Војском, Фондом ПИО, Савезом удружења пензионера Црне Горе и Савезом удружења бораца НОР-а, а све са циљем побољшања ра-

да и услова живота корисника војне пензије.

Није занемарена и сарадња са асоцијацијом ИАЦ – Војни пензионери у служби мира. Удружење је члан ове асоцијације, сарађује, присуствује конференцијама и даје значајан допринос миру. Наглашена је добра сарадња са Удружењем војних пензионера Србије и Македоније јер су расли испод истог шињела, добро се познају, разумеју и сарађују.

Стални је задатак општинских организација посјета болесних, старих и изнемоглих и по потреби пружање социјалне помоћи и помоћи у случају смрти и у организацији војних почести при напуштању нашег часног строја.

Информисање је такође стални задатак. Информације се добијају у просторијама Удружења, преписком и објављивањем важних догађаја у дневној штампи, Гласнику пензионера Црне Горе и Војном ветерану.

Планирано је да војни пензионери и ове године учествују у обиљежавању значајних датума из историје Црне Горе.

За реализацију брoјних активности предложен је Финансијски план за 2019. годину.

Војна болница обележила 141. годишњицу
постојања

УГЛЕДНА УСТАНОВА

У присуству високих званика у Нишу је обележена 181-годишњица Војне болнице.

Тим поводом управник Војне болнице пуковник др Јовица Станојековић је казао: „Успели смо да очувамо и подигнемо ниво наших услуга које пружамо својим осигураницима. У протеклом периоду смо је осавременили новом медицинском опремом и имали инфраструктурне радове. Опремил смо две нове хируршке сале за неинвазивну ендоскопску хирургију и реконструисали део објеката радиологије, где је уграђена вредна радиолошка опрема. Уз снажну подршку Министарства одбране бићемо упорни у реализацији идеје да се у Војној болници изгради ургентно-пријемни блок. То ће болницу повезати у јединствену функционалну целину и на тај начин ћемо значајно подићи ниво и квалитет наших услуга.“

Војна болница у Нишу основана је под називом Велика нишка војна болница, на предлог начелника санитета српске војске пуковника Владана Ђорђевића, а по наредби Врховног штаба српске војске. Сврстава се у најстарије здравствене установе у Србији.

Од оснивања била је упориште рањеницима у свим ратовима, прошла је албанску голготу и учесник је пробоја Солунског фронта. Дала је пресудан допринос у формирању Окружне болнице и Пастеровог завода 1900. године.

Војна болница Ниш је у служби здравља јединица Војске и чланова њихових породица. Обезбеђује лечење и пружање здравствених услуга војним пензионерима и члановима њихових породица, као и грађанима јужне Србије. Ужива велики углед у војсци и грађанству.

Мр М. Пантелић

Он је рестриктиван, али уз добру економију обезбеђује реализацију планираних задатака.

Донета је и одлука да се годишње скупштине општинских организација одрже у мјесецу марту како би се правремено укључиле у реализацију усвојених планова и одлука.

Р. Здравковић

Пуштена у рад нова
магнетна резонанца на ВМА

БРЖЕ ДО ПРЕГЛЕДА

У Војномедицинској академији је 28. јануара пуштена у рад нова магнетна резонанца. Годишње се на магнетној резонанци у ВМА прегледа око 3.000 пацијената. Сада се на листи чекања налази око 1.300 војних осигураника. Очекујемо да ће се са новом магнетном резонанцом и појачаним ангажовањем људства ова листа ускоро значајно скратити

Додела социјалне и хуманитарне помоћи у јануару 2019. године

СРЕДСТВА НА 22 АДРЕСЕ

На основу Правилника о социјалној и хуманитарној помоћи Удружења војних пензионера Србије, Изврши одбор је на седници одржаној 8. фебруара 2019. године, размотрио захтеве достављене у јануару 2019. године, и на основу прописаних критеријума и испуњених услова, донео је одлуке о додели једнократне социјалне и хуманитарне помоћи:

- А) Материјално стање
 На основу члана 5.а у вези са чланом 4. став 1. тачка 1. Правилника
 ОпОр Крагујевац СЗ: 31.000,00 – по члану 9.081,63 динара
 ОпОр Зајечар ХЦ: 37.000,00 – по члану 9.511,52 динара
 ОпОр Суботица ЛМ: 34.000,00 – по члану 13.057,97 динара
 ОпОр Лозница ЖТ: 31.000,00 – по члану 13.109,81 динара
 ОпОр Лозница ВС: 37.000,00 – по члану 8.081,60 динара
 ОпОр Нови Београд ПМ: 34.000,00 – по члану 11.720,69 динара
 ОпОр Прокупље МИ: 34.000,00 – по члану 7.453,06 динара
 ОпОр Крагујевац МС: 31.000,00 – по члану 10.571,27 динара

ОпОр Обреновац ММ: 31.000,00 – по члану 8.378,56 динара
 ОпОр Земун ВМ: 34.000,00 – по члану 9.632,66 динара

Б) Здравствено збрињавање

На основу члана 5.а у вези са чланом 4. став 1. тачка 2. Правилника,
 ОпОр Зајечар ЈД: 15.000,00 – по члану 18.026,47 динара
 ОпОр Стара Пазова ЦС: 15.000,00 – по члану 23.026,47 динара
 ОпОр Лозница КД: 10.000,00 – по члану 22.949,36 динара
 ОпОр Земун ВН: 15.000,00 – по члану 25.003,47 динара
 ОпОр Нови Београд БП: 10.000,00 – по члану 23.430,39 динара
 ОпОр Нови Београд СЈ: 15.000,00 – по члану 22.466,68 динара
 ОпОр Пирот ТЂ: 15.000,00 – по члану 14.063,50 динара
 ОпОр Пожега БМ: 20.000,00 – по члану 22.109,12 динара
 ОпОр Суботица ЂК: 10.000,00 – по члану 17.364,17 динара
 ОпОр Обреновац БВ: 10.000,00 – по члану 25.109,12 динара

Новчана средства ће бити уплаћена на текуће рачуне до 14. јануара 2019. године

Сви захтеви достављени у јануара решени су. Захтеви који буду достављени од 1. фебруара до 28. фебруара 2019. године биће решавани почетком марта 2019. године.

Извршни одбор

Свечаност у Сурчину СЛАВА МУЗЕЈА

Припадници Ваздухопловног музеја у Сурчину обележили су 15. фебруара своју славу Сретење Господње. То је уједно и Дан Ваздухопловног музеја. Домаћини славе су позвали у госте представнике државних органа и удружења са којима сарађују, истакнуте појединце који се баве ваздухопловном историјом и пословне партнере. Славски колач пресекао је свештеник отац Слободан, а у програму је учествовао хор Цркве светог апостола Матеје у Сурчину. Присутнима се обратио директор Музеја Чедо Миливојевић, који је укратко подсетио на значајне домаћаје те установе од националног значаја. Музеј је приредио и славски ручак.

З. П.

Повратак традицији: пресецање славског колача

Фискални савет предложио могуће формуле за усклађивање пензија

СТВОРИТИ ПРАВЕДАН А ОДРЖИВ СИСТЕМ

Дневни лист „Политика“ објавио је предлог Фискалног савета Србије о варијантама усклађивања пензија у будућности. С обзиром на значај усклађивања пензија, текст досијем у целости:

Фискални савет Србије саопштио је да је 2019. година „право, али и последње време“ да се усвоји формула за усклађивање пензија. Та формула је, како се наводи, интегрални део пензијских система у свим земљама ЕУ, укључујући и пензијски систем Србије од његових зачетака 1922. године.

Прошле године измењен је Закон о пензијском и инвалидском осигурању којим је укинута усклађивање пензија с растом инфлације и бруто домаћег производа (БДП) и препуштено Влади Србије да, зависно од раста БДП, одређује висину пензија.

„Фискални савет је, на основу међународних и домаћих искустава, предложио пет могућих формула за усклађивање пензија које би биле економски одрживе и издашније од досадашње формуле“, наведено је у саопштењу.

Додаје се да је први предлог да се пензије усклађују с инфлацијом и делом раста БДП-а преко два одсто, а други да се 50 одсто пензије усклађује са инфлацијом, а 50 одсто са растом БДП-а.

Трећи предлог је да се 50 одсто пензија усклађује са инфлацијом, а 50 одсто са растом просечних зарада, четврти је да се 40 одсто пензије усклађује са инфлацијом и 60 одсто са растом просечних зарада и пети да се 30 одсто пензије усклађује са инфлацијом, а 70 одсто са растом укупне масе зарада.

Највећи број земаља у ЕУ усклађује пензије на основу неке комбинације раста цена и раста зарада.

Фискални савет је навео да је поред одабира нове формуле потребно унапредити и ојачати механизме фискалних правила који ће обезбедити да се укупни расходи за пензије у будућности крећу у коридору од 9,5 одсто до 10,5 одсто БДП.

Циљ анализе је, како је наведено, да се подстакне друштвена дискусија како би нова формула била резултат „инклузивног процеса и уживала подршку што ширег круга релевантних друштвених актера“.

Додаје се да се „управо друштвено разумевање и подршка показују кључним за одрживост јавних пензијских система међугенерациске солидарности“.

„Предуслов за усвајање нове формуле за усклађивање пензија је истрајавање на успешном спровођењу мера пензијске реформе из 2014. и да се због популистичких захтава не мења Закон о пензијском и инвалидском осигурању како би се укинули или ублажили пенали за превремено пензионисање јер у том случају предложена формула за индексацију не би била економски одржива“, навео је Фискални савет.

Оцењено је да би се усвајањем нове формуле за усклађивање пензија у Србији постигло да се „тешко остварена финансијска консолидација пензијског система преточи у дугорочно системско решење“.

Шта се догађа са пензијама

МОДЕЛИ ФИСКАЛНОГ САВЕТА ПОВЕЋАВАЈУ ПЕНЗИЈЕ ЗА ОКО ШЕСТ ОДСТО

Различите формуле дају сличне резултате уколико се узме у обзир колико су износили инфлација, раст зарада и повећање БДП-а у последњих 11 година

Хипотетички износи усклађених пензија по различитим формулама, у процентима

	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	Просек
Инфлација + раст БДП-а преко 2%	15,4	8,4	6,5	11	7,8	8,7	2,9	1,9	2,5	3	4,4	6,6
Инфлација + 50% раст БДП-а	14,5	7	6,9	12	7,5	9,2	2,1	2,8	2,9	4	4,2	6,6
50% инфлација + 50% раст зарада	14,8	8,6	7	11,1	8,4	6,8	2,1	0,7	2,5	3,5	4	6,3
40% инфлација + 60% раст зарада	15,4	8,6	7,1	11,1	8,5	6,5	1,9	0,5	2,8	3,5	4,4	6,4
30% инфлација + 70% укупне масе зарада	14,9	4,2	2,9	8,6	9	6,6	1,6	0,7	3,4	6,2	7,1	5,9

Извор: Обрачун Фискалног савета на основу званичних статистика

Фискални савет (ФС) понудио је прошле седмице пет модела за усклађивање пензија и за све њих се може рећи да су издашни у погледу повећања примања најстаријих. Уколико се узме у обзир колико су у последњих 11 година износили инфлација, раст зарада, као и повећање БДП-а, пензионерима би, да је примењен неки од пет понуђених модела, у том периоду следовало повећање од 5,9 до 6,6 одсто годишње.

Подсећања ради, ФС је предложио да се пензије убудуће могу усклађивати са инфлацијом и делом раста бруто домаћег производа (БДП) већим од два одсто, затим по 50 одсто са инфлацијом и растом БДП-а, као и по 50 одсто са инфлацијом и растом просечних зарада. Алтернатива је да се пензије усклађују 40 одсто са инфлацијом и 60 одсто са растом просечних зарада, као и 30 одсто са инфлацијом и 70 одсто са растом укупне масе зарада.

У ФС-у кажу да би различите формуле дале сличне резултате усклађивања пензија.

– Анализе базиране на макроекономским кретањима у претходној деценији, као и на очекиваним кретањима у наредној деценији, сугеришу да би свих пет формула за усклађивање пензија могло да буде економски одрживо у наредним годинама. Формуле усклађивања са инфлацијом и растом БДП-а хипотетички би дале највише проценте усклађивања пензија у претходној деценији. Уколико друштвени актери „више воле“ формулу базирану на кретању зарада, како би се нагласила веза између стандарда пензионера и стандарда запослених, могуће је поново успоставити швајцарску формулу – усклађивање 50 одсто са инфлацијом и 50 одсто са растом зарада. Могућа је и издашнија варијанта ове формуле, која би, по угледу на Словенију, подразумевала 40 одсто усклађивање са инфлацијом и 60 одсто са растом зарада. Могуће је применити и шири дефиницију швајцарске формуле, која би се заснивала на регистрованој маси зарада, односно наплаћених пензијских допри-

носа, како би усклађивање пензија директно узимало у обзир и стопу запослености на тржишту рада, односно успешност борбе против непријављених радника у сивој зони – наводе из Фискалног савета.

Уместо за просечну зараду, могуће је усклађивање пензија везати за регистровану масу зарада и укупно наплаћене пензијске доприносе. На овај начин би се проширила веза између стандарда пензионера и стандарда радника, тако да поред просечне зараде обухвата и шире трендове на тржишту рада, попут стопе запослености и борбе против сиве економије и непријављених радника. Са друштвеног становишта, могуће је да би оваква веза појачала степен међугенерациске солидарности, који је важан за успешно функционисање јавних пензијских система. Са економског становишта, предност ове формуле је што би директно узимајући у обзир број регистрованих радника могла бити дугорочно стабилнија у условима демографског старења и смањења броја радно способних грађана у наредној деценији. Са негативне стране, у кратком року овај приступ би могао бити „осетљивији“ у односу на стандардну швајцарску формулу, јер се запосленост мења током привредног циклуса.

С обзиром на то да економске, демографске и друштвене промене није могуће прецизно пројектовати на будуће деценије, ни за једну пензијску формулу се не може унапред са сигурношћу тврдити да ће бити економски и друштвено одржива. Може се десити да услед негативних економских тенденција укупни вредност пензија буде непримерено заостајала за просечним зарадама, односно имала изузетно ниско учешће у БДП-у. Или да постану друштвено недрживи уколико вредност пензија буде непримерено заостајала за просечним зарадама, односно имала изузетно ниско учешће у БДП-у. Отуда све већи број европских земаља уводи у своје системе такозване аутоматске стабилизаторе, који треба да обезбеде фискалну одрживост пензијских система. Тренутне одредбе Закона о буџетском систему, које прописују 11 одсто БДП-а као горњу границу за укупну масу исплаћених пензија, представљају један облик макроекономског аутоматског стабилизатора који је, иако почетни, примерен тренутним друштвено-економским приликама у Србији. Отуда је потребно задржати овај систем и појачати његову везу са новом формулом за усклађивање пензија.

У ФС-у сматрају да треба законски ограничити да се укупни расходи за пензије крећу од 9,5 до 10,5 одсто БДП-а и осигурати да вредност пензија не заостаје за привредним растом у дугом року. На пример, могуће је прописати да се у ситуацијама кад пензијски расходи пређу 10,5 одсто БДП-а дозвољава усклађивање пензија само са инфлацијом, док би се захтевало аутоматско замрзавање пензија у случајевима када расходи пређу 11 одсто БДП-а. С друге стране, уколико би укупни расходи за пензије пали на мање од 9,5 одсто БДП-а, било би омогућено ванредно повећање свих пензија, тако да се укупни расходи врате на ниво од 10 одсто БДП-а.

Јована Рабреновић
Извор: Политика

Центар војномедицинских установа Београд

НОВИНЕ И ИЗАЗОВИ ПРОФЕСИЈЕ

Увођење здравственог информационог система и електронског картона у рад ВМЦ Славија, почетак рада нове амбуланте на Бежанијској коси, бесплатни прегледи за грађане, само су неке од активности које су обележиле рад Центра војномедицинских установа Београд у прошлој години

Двема активностима које су предузеле у протекле две године – шест акција бесплатних прегледа за грађане (када је прегледано 1.624 пацијента и урађено 770 дијагностичко-терапеутских процедура) и систематски прегледи за војне пензионере – Центар војномедицинских установа Београд (ЦВМУ) показао је да у медицинској заштити може равноправно да се носи са другим здравственим установама у земљи.

– За разлику од наших колега у цивилству, ми смо сваком пацијенту заказали прегледе, тако да је знао у које време да дође, а узимали смо у обзир и оно што је он сматрао својим здравственим проблемом, због чега долази код нас на преглед. И увек нам је било жао што због ограничених капацитета нисмо могли да проширимо број заинтересованих грађана. После сваке такве акције, без обзира на напор који смо уложили, излагали смо се суду и пацијената и претпостављених, а задовољство је било велико јер су коментари које смо добијали потврдили да посао заиста радимо професионално, да смо добро организовани и да је то оно што грађани очекују од здравства – истиче пуковник др Славољуб Сталетовић, управник Центра војномедицинских установа Београд.

Тим речима отворили смо причу о раду установе која постоји од 1992. године, а која је основана да би се у време ратова и инфлације објединили до тада независни војномедицински центри и направила функционална целина, у којој ће се на најбољи начин искористити ресурси којима располаже и пружати најквалитетнија здравствена заштита војним осигураницима и члановима њихових породица.

Новине

Центар војномедицинских установа Београд је установа превентивне и секундарне медицинске заштите. Бројке говоре да у њему картоне има око 33.000 пацијената, од 39.084 војних осигураника, колико их је евидентирано у Београду (према извештају Републичког фонда за здравствено осигурање из децембра 2018. године). Потом, у здравственом збрињавању на Центар су ослоњене 62 основне јединице Министарства одбране и Војске Србије, а 24 су везане за разна сани-

Пуковник др Славољуб
Сталетовић, управник Центра
војномедицинских установа Београд

тетска обезбеђења.

У тој установи сваке године улажу напоре како би повећали квалитет рада, увођењем многобројних новина. Тако је 1. марта 2018. започела рад нова амбуланта на Бежанијској коси, која је у саставу ВМЦ Нови Београд.

– Посебно ме радује што смо успели да реализујемо оно што се тражи од здравства – да здравствену заштиту учинимо доступнијом пацијенту, квалитетнијом и да пацијент буде у центру свих збивања. Омогућили смо им да у једном простору имају апотеку, лабораторију и два лекарска тима. И нисмо само на томе стали. На Бежанији смо, као што смо то урадили раније у амбуланти на Цераку, обезбедили да пацијенти не долазе у ВМЦ на специјалистички преглед него да лекари специјалисти два пута месечно одлазе до њихових амбуланти. Од када је амбуланта на Бежанији започела рад тамо два пута месечно долазе интерниста, физијатар и дерматовене-

ролог – наводи пуковник др Сталетовић.

У раду Центра уведена је још једна новина – здравствени информациони систем.

– Од прошле године на ВМЦ Славија уводи се електронски картон. Надамо се да ће то да се прошири и на остале центре и имамо обећања да ће почетком ове године ВМЦ Нови Београд добити информациону технологију. Ове године отворили смо и веб-сајт, тако да пацијенти и на тај начин могу добити актуелне информације. Имамо изванредну сарадњу с Центром за информатику ВМА и с Управом за телекомуникације, у којима су обучавани наши људи за рад на том систему – објашњава управник ЦВМУ.

Превентива

Циљ здравствене заштите јесте да се ојача њен примарни део. Светски стандарди налажу да примарна здравствена заштита и изабрани лекар треба да реше 85 одсто здравствених проблема пацијента, секундарна здравствена заштита или специјалистички ниво од 10 до 14 одсто, а само пет одсто остајало би за терцијални ниво, што је код нас ВМА, где би се збрињавали најсложенији и најкомплицованији случајеви.

Центар војномедицинских установа успева да збрине на примарном нивоу око 80 одсто пацијената и на тај начин смањи број упућених на ВМА. Да би се достигло оних 85 одсто потребно је, према речима др Сталетовића, да живи систем изабраног лекара, да лекари заврше додатну едукацију и да се стабилизује кадар. Он сматра да то може да се уради у Београду и да је то неопходно. А неопходно је, како каже, јер је наука толико напредовала и има толико грана специјализације, супспецијализације да пацијент мора да има стручног водича који ће квалитетно, квалификовано да га усмери где треба да иде, иначе може да изгуби огромно, некад врло значајно време.

Пуковник др Сталетовић наглашава и значај превентиве, која вишеструко штеди финансијска средства и објашњава на примеру акције ревакцинације против тетануса, коју су у два наврата спровели на Војној академији.

– Ако пацијент не зна да ли је вакцинисан против тетануса, мора да му се пре вакцинације да тетабулин, који је хиперимуни гамаглобулин и који је 15 пута скупљи од инјекције против тетануса. У поменутих акцијама ми смо на Војној академији ревакцинисали све старије од 33 године, како би били заштићени десет година – објашњава др Сталетовић.

Брига о старима

Велики стручни изазов за ЦВМУ јесте збрињавање војних осигураника који су старији од 65 година, а њих је, према речима др Сталетовића, са члановима породица више од 50 одсто од укупног броја. Анализама које су својевремено наменски рађене на узорку од 6.000 војних пензионера, у акцији СУБНОР-а установљено је да једна четвртина тих пацијента не мо-

Поглед на шалтер ВМЦ Нови Београд

Код очног лекара

же сама да се креће, да многи од њих живе сами или са особом сличне старости, те да у просеку имају више од пет хроничних болести. То је велики проблем јер њима треба нека врста патронажног обиласка, кућне неге, коју ЦВМУ с постојећим ресурсима – кућним лечењем у оквиру хитне службе – не може квалитетно пружити.

Према речима управника ЦВМУ, једно од решења могло би да буде да се брига о њима спусти на основне центре – на ниво лекара у примарној здравственој заштити, јер ти медицински стручњаци познају своје пацијенте и одговорни су за њихово здравствено стање, које у континуитету прате. Иако је то концепт који не тражи велика финансијска улагања и примењују га развијене земље, али и многе у нашем окружењу, тај проблем превазилази могућности нашег здравственог система – захтева промену организације посла и веће ангажовање изабраног или породичног лекара, што је сада тешко спроводљиво.

– Посебно смо заинтересовани и захвални министру одране и начелнику Управе за војно здравство који схватају да за популацију старију од 65 година мора нешто да се уради. Министар одбране се залаже да онај ко уђе у систем Војске или у Министарство одбране буде заштићен од кад уђе у њега, па и кад више није у њему. Поред изабраног лекара, то може да се обезбеди и на другачији начин, који смо

предвидели, а то је оснивање геронтолошког центра у оквиру ВМЦ Карабурма. Тај војногеронтолошки центар био би отвореног типа и поред смештаја имао би и тзв. дневни боравак. Такође, предвидели смо да сви пензионери војни осигураници имају право да једном годишње обаве комплетан систематски преглед. Долазили би у амбуланту, добијали упутницу и, као да су у активном саставу, обављали комплетан систематски преглед, а с налазима се враћали свом изабраном лекару. Мислимо да је то корисно јер бисмо тако максимално искористили медицинске капацитете које имамо, а које ниједан други геронтолошки центар у земљи нема. Овде бисмо имали тип војноздравствене, а не социјалне установе – појашњава пуковник др Сталетовић.

Он каже да постоје услови за изградњу таквог центра, с обзиром на то да је Влада усмерила тај пројекат на Канцеларију за управљање јавним ресурсима. Његова реализација била би у будућности модел који би могао да се примени и у осталим градовима Србије.

Кадар

У рангирању проблема у ЦВМУ на првом месту је – кадровски. Центар је организацијско-мобилизацијским променама које су биле 2017. на 2018. годину смањен за 59 места. И не само то, постојећем броју људи које имају по новој формацији мора се одузети њих 50

САСТАВ

Центар војномедицинских установа Београд основан је 1992. године и данас у свом саставу има ВМЦ Славија (који поред локације у Пастеровој има у свом саставу и амбуланте на Бањици и Цераку, а од 2011. и на Војној академији и Војној гимназији), ВМЦ Карабурма, ВМЦ Нови Београд (с амбулантом на Бежанији и Кабинетом за физикалну медицину у Земуну), Центар за превентивну медицинску заштиту, Центар хитне помоћи са службом кућног лечења и Логистички вод.

БРОЈКЕ

На годишњем нивоу у оквиру опште медицинске помоћи у Центру се уради 215.000 прегледа, 50.000 стоматолошких прегледа у стоматолошкој здравственој заштити на нивоу опште медицине и око 25.000 специјалистичких прегледа. Број прегледа из домена специјалистичке здравствене заштите годишње је око 170.000.

Возила Центра хитне помоћи на годишњем нивоу пређу између 380.000 и 390.000 километара. У Центру за превентивну медицинску заштиту обави се годишње око 300 санитарних и око 40 епидемиолошких надзора, више од 50.000 специјалистичких прегледа и од 200 до 250 санитарних обезбеђења. Тај центар у својој надлежности практично покрива око две трећине територије Србије.

до 60, јер је 15 до 16 људи на специјализацији, шесторо у мировним мисијама, а има и оних на боловању.

– Охрабрује нас што смо од Управе за војно здравство, а на основу плана школовања едукације, добили одобрење да можемо конкурсом да примимо 32 цивилна лица. Одобрено нам је и да непосредним пријемом преведемо шест лекара који су радили на одређено време у неодређено. Према поменутом плану дата нам је могућност да током године добијемо пет професионалних војника – каже управник ЦВМУ.

Такође додаје да им је обећано да ће у ЦВМУ доћи и четири-пет војних лекара који су завршили Медицински факултет ВМА, што до сада није била пракса. Ти млади људи ће на тај начин научити како функционише сложена структура као што је ЦВМУ, а имаће прилику и да наставе едукацију после обавезног лекарског стажа, јер ће им помагати искусне колеге Центра.

Када говори о жељама и плановима за 2019. годину, др Сталетовић истиче:

– Жеље су да се створе механизми који би омогућили награђивање оних који квалитетније и више раде и да нашим лекарима понудимо да напредују у стручном смислу. Такође, желимо да набавимо потребне опреме, не толико скупе, можемо да поспешимо рад на специјалистичком нивоу.

Мира ШВЕДИЋ
Извор: Одбрана

Двадесет година од агресије НАТО-а на Србију (СРЈ)

ИСТИНА О ЛАЖИ

Област Косова и Метохије настањена је Србима још од њиховог доласка у средњобалканско подручје током седмог века, а у четрнаестом столећу, посебно у првој половини, у време царства, Србија баш на данашњем Космету доживљава материјални и духовни процват, какав није забележен ни раније, ни касније у српској историји.

Космет, као тема у светским медијима и публицистици, већ годинама заузима ударно место, предмет је бројних расправа у којима учествују не само новинари и политичари већ и научници и историчари, а међу њима је немали број оних који било због незнања, било због политичких и доларских разлога потискују знање и, свесно или несвесно, дозвољавају да буду упрегнути у кола политике својих земаља. Многи се служе фалсификатима и с њима је најлакше изићи на крај, али су, изгледа, још опаснији они који су се због непознавања чињеница ставили у службу дневне политике.

Тако се на Интернету, као и у огромној већини листова, чак и научних расправа и књига, у хронологијама историјских збивања на Космету, позивајући на Енциклопедију британску, наводи као непобитан историјски податак да су Срби, доселивши се на Косово, наишли на претке данашњих Албанаца као староседеоце. Иако за такво тврђење не постоје никакви историјски материјални, нити било какви други докази, тај на први поглед безазлени податак може имати, и има, далекосежне последице: Наиме, ако су ту живели преци данашњих косовских Албанаца, природно је и историјски оправдано да они теже да данашње Косово буде албанско и стога такве тежње свет треба свесрдно да подржи и он то неретко и чини.

Област Косова и Метохије настањена је Србима још од њиховог доласка у средњобалканско подручје током седмог века, а у четрнаестом столећу, посебно у првој половини, у време царства, Србија баш на данашњем Космету доживљава материјални и духовни процват, какав није забележен ни раније, ни касније у српској историји.

Србија је у то време несумњиво, према свим сачуваним документима и историјским чињеницама, била једна од најразвијенијих земаља тадашње Европе, о чему сведоче управо сачувани косовскометохијски споменици - манастири, које су подигли српски владари тога времена.

Покушаји фалсификовања историје

Непобитна је историјска чињеница да своје богомоље Срби не би подизали на туђој територији, како то, иначе, тврде не само албански историчари, поткрепљујући сепаратистичке претензије. Тек када су Срби почели да се иселјавају са Косова под турским притиском, Турци су, дајући им привилегије и српску земљу, населили на Космет албански живаљ, посебно после велике сеобе Срба 1690. године.

У свету данас многи историчари, али и политичари, улажу огроман напор да би доказали како је територија Косова одувек била тобоже спорна и како се око ње, наводно, одувек спорило и ратовало. Међутим, ако се и ратовало, никада се ратови нису водили између Срба и Албанаца, јер Албанаца све до XI столећа нема на српским просторима, а ако их и има, њихов број је занемарљив. Уосталом, не постоји ни један једини материјални доказ нити споменик из периода средњовековне Србије пре доласка Турака 1389. који, непосредно или посредно, говори о албанском присуству на Космету.

Тек када је ова српска област постала саставни део Отоманске империје (од Косовског боја 1389. до Балканских ратова

1912/1913. године), Турци насељавају албански живаљ на територије са којих су претходно протерали припаднике српског народа. Ради привилегија и добијања што боље и веће српске земље, насељени Албанци прихватају муслиманску веру и постају ревносни извршитељи турског зулума над Србима. Од тада потиче непријатељство, чак мржња између Албанаца као муслимана и православних Срба, који су одбијали да се потурче и прихвате ислам.

Колевка српске државности

Корени садашњег сукоба никако не могу бити стари „више од 600 година“, како тврде амерички, британски и многи други западни политички обојени извори, јер данашњи Албанци ни по ком основу нису, нити могу бити, наследници отоманских освајача средњовековне Србије. Узалуд савремени поткупљени историчари, попут Ноела Малколма, покушавају да докажу како је Косово одувек било спорна територија, најпре између Срба и Турака, а потом између Срба и Албанаца, јер је то само била територија коју су Турци окупирани и настојали колико год су могли да је потурче, између осталог, и помоћу Албанаца, који се као демографски чинилац јављају много касније, посебно у XVIII и нарочито крајем XIX столећа и после Другог светског рата, пре свега, као средство у рукама страних интереса или домаћих властодржаца.

Мало је или су ретки примери у светским медијима да се говори о Косову као колевци српске државности и духовности, културе и цивилизације, као о стубу националног бића и језгру националне свести и самосвести српског народа, о чему сведоче сви писани и материјални споменици сачувани до данас. Упркос томе, мало је и крајње су ретки они у свету који су, и поред свих историјских чињеница, спремни да признају да би одузети Србима Космет значило исто што и сломоти кичму националног идентитета једног народа, или одузети му историјско сећање. То могу учинити само они који немају властити национални идентитет, као што су Американци, који су, да би постали Американци, морали или да забораве, или да потисну властити национални идентитет, да забораве или потисну властито историјско памћење. Као једина сила која доминира савременим светом, они хоће да таква анационални поглед на себе и свет наметну целом савременом човечанству, приморављујући га да се одрекне властите историје.

Српски народ не може да се одрекне

властитог идентитета, нити своје прошлости, као што се није могао одрећи Косова, упркос томе што је оно било у саставу Отоманске империје, јер, упркос томе, оно је било и остало основ и темељ изградње српске националне свести и културе у свим српским срединама, ма где се оне налазиле.

После балканских ратова Космет постаје најпре део Краљевине Србије. Од 1918, када Србија постаје део Југославије, и Космет је у саставу Југославије. Не по вољи великих сила које су у Версају кројиле судбину Европе и европских народа, већ зато што су те велике силе схватале значај који за Србе и Србију има Косово са 1.500 српских православних манастира и средиштем Српске православне цркве у Пећкој патријаршији.

Од тада па све до данас, на Космету су на делу најтежи облици узурпације, одметништва, тероризма, разбојништва албанских становника, које су својевремено турске власти насељавале да би попуниле празан простор настао и с расељавањем Срба под турским зулумом и притисцима, посебно, од 1690. године.

Нечиста поданичка свест албанаца

Албанци се никада у историји нису могли да ослободе нечисте поданичке свести коју им је развио вековни туђински, турски јарам. Њихов покушај да оснивањем Призренске лиге 1878. окупе свеалбанским живљем настањене територије у оквиру Отоманске империје није никада успео, јер њихови напори нису били усмерени на ослобођење од туђинског јарма, већ на поданичко окупљање у оквиру туђинске империје. Такав менталитет задржаће припадници албанског народа све до данас.

У периоду између два светска рата односи између албанског и словенског становништва заоштравали су се у мери у којој су се у њих мешале силе са стране (Аустроугарска 1913-1915, Италија 1918 - 1944, СССР 1948-1956, а Немачка и Турска непрекидно и, најзад, САД данас).

У Другом светском рату већина албанског становништва дочекала је, са цвећем у рукама, немачке и италијанске окупаторе, као добродошле и с надом да ће им окупатори решити национално питање. Међутим, као и раније, тако и касије, велике силе су бринуле само о својим интересима и служиле се историјски недораслим и незрелим лидерима албанског народа за остварење властитих геостратешких и ге-

Србија и Црна Гора ушле су у рат за ослобођење Старе Србије, у Балканском рату, са великим друштвеним полетом, са вером да је дошао час за остварење једне велике националне мисије.

Срби никада не би градили своје манастире на туђој територији: манастир Високи Дечани

ополитичких циљева на Балкану.

Вековна је традиција Албанаца да у кућама држе оружје, чија је употреба била уобичајена навика. Сваки покушај одузимања и разорувања тумачен је као „терор над недужним становништвом” и гушење слободе која, у ствари, није никаква слобода, већ само анархична разулареност и примитивизам. Сваки покушај одузимања оружја све до данас изазивао би побуну и одлазак у шуме. Стране силе би увек изнова користиле ове „побуне” за мешање и решавање проблема у складу са властитим интересима. Такозвано нерешено албанско питање пружало је и пружа увек изнова могућности за различите видове политичких манипулација и подвала. Јер, Албанци сами никада нису били у стању да се окупе и уједине што због племенске неслоге, што због историјске незрелости и недостатка јединствене националне свести.

Федерализација Србије

У покушају да нешто конкретније ураде у решавању националног питања Албанци са Космета су иницијали одржавање конференције у Бујану од 31. децембра 1943. до 2. јануара 1944. године.

На конференцији Народноослободилачког одбора за Космет, између осталог, усвојен је закључак о заједничкој борби Шиптара са осталим народима, уз обећа-

ње о уједињењу Космета са Албанијом.

Међутим, већ крајем 1944. и почетком 1945. косметски Албанци су, у Дреници, организовали масовну оружану побуну против јединица Народноослободилачке војске Југославије.

Историчари још нису разјаснили ко је, кад и зашто обећао Космет Албанији, за време Другог светског рата и непосредно после њега. Много нејасноћа је настало и у вези са покушајем стварања такозване балканске федерације (од Југославије, Бугарске и Албаније).

Неки историчари сматрају да је савез ове три државе директно осујетио Стаљин, бојећи се, како се верује, Титове конкуренције.

Обласна скупштина Космета 9. јула 1945. усваја резолуцију којом се укида одлука донета у Бујану о уједињењу Космета са Албанијом. Током 1947. године донет је закон којим се забрањује повратак на Космет Србима и Црногорцима који су тамо живели пре 1941. године. Та одлука никада није укинута, а имовина тих бивших житеља Косова и Метохије у међувремену је подељена Албанцима који су се доселили из Албаније за време рата или после његовог завршетка. Сматра се да је тако на Космет дошло око 300.000 хиљада етничких Албанаца.

Стање на Космету било је напетост у пр-

вим поратним годинама, све док нису у потпуности елиминисани остаци балистичких банди. Почетком шездесетих у тадашњем југословенском политичком руковођству појављују се озбиљна размимоилажења око националног питања (односно Федерације и република, положај република и покрајина), која ће довести до Брионског пленума, смене Александра Ранковића 1966. и осуде рада федералне Службе државне безбедности због наводне шовинистичке праксе на Косову и Метохији према Албанцима.

Многи Срби, а међу њима и појединци на истакнутим положајима, већ су тада упозоравали да ће српски живаљ на Космету, у новонасталим околностима, доживети нову голготу. Али били су то, како се показало, усамљени гласови, које већина на власти није хтела ни да чује, а камоли уважи.

После Брионског пленума, у наредне две године предузимају се мере за „усклађивање” положаја Покрајине Космет са измењеним условима, тако да Косово и Метохија све више добијају атрибуте федералне јединице.

Тај процес осамостаљивања Покрајине довешће до признања многих елемената државности Покрајине у Уставу из 1974. године. Тим највишим правним актом бивше Југославије две српске покрајине су, по надлежностима и правима, упркос упозорењима српских правних стручњака, у ствари, изједначене са републиком, а у неким доменима су имале и већа права.

Године 1968. одржана је седница ЦК СК Србије, на којој су искључени књижевник Добрица Ћосић и историчар Јово Марјановић због указивања на све јаче антисрпско деловање албанских лидера на Космету и све чешће српско исељавање под разним видовима албанског притиска.

Упркос упозорењима правних стручњака, савезни и републички органи доносе законе који отварају пут Покрајини ка потпуно самосталној законодавној, извршној и судској власти, а 1971. предлажу се амандмани који претварају покрајине у федералне јединице са сувереним правима, тако да је Србија федерализована. Тадашњи српски лидери нису се супротстављали таквом развоју догађаја, нити су увиђали опасности које Србији прете.

Такво разбијање јединствене југословенске и српске државе, које је несумњиво било унапред смишљено, озакоњује се усвајањем Устава 1974, када су покрајине, у ствари, поистовећене са републикама (према свим тумачењима стручњака за уставно право).

Притисци на српски живаљ

Тиме је судбина Југославије и Србије била запечаћена и само је било питање времена када ће се под фирмом децентрализације земља распасти.

Космет 1978. године чак добија и посебну академију наука. Албанским лидерима у Приштини ни то, међутим, није било довољно и творци јавног мњења стварају расположење и атмосферу на Косову за коначно претварање Покрајине у републику, иако је она то де факто већ била. Српско руководство остаје за све време, мање или више, неми посматрач догађаја.

Извор: Недељник *Војска*

Још једном о пререгистрацији оружја

ДА ЛИ ЈЕ МОГЛО ДРУГАЧИЈЕ

Живот људи у појединим областима усложњава се до те мере да изискује компликоване процедуре, тражење разних потврда и уверења, ванредне трошкове, труд који многи оцењују као малтретирање, а све због тога што неко ко је писао закон није разликује позитивне и негативне ефекте.

ПИШЕ: Божидар БАБИЋ*

Угласилу „Војни ветеран“ број 180, јануар 2019. опширно је писано шта је све потребно и како да поступи власници оружја на које имају уредно издате оружне листове при пререгистрацији оружја.

Удружење војних пензионера Србије обратило се Министарству унутрашњих послова, предлажући, да се војни пензионери ослободе законске одредбе замене исправа по претходно важећем Закону о оружју и муницији. Одговор Министарства унутрашњих послова био је кратак и опор: Изузетак није могућ!

Изражавајући оправдано незадовољство око потребе и начина пререгистрације, могу се законодавцу с правом поставити многа питања.

Ограничићемо се само на нека:

1. Да ли је била потребна пререгистрација на овај начин? Одговор је НЕ!

2. Ако је већ донет Закон да треба извршити (а не знамо зашто), због чега то није урађено у органима МУП, тако да се уместо досадашњих издају нови образци оружног листа, а да при томе власник оружја прибави само Уверење о здравственој способности! Зашто да власник плаћа све трошкове које он ничим није изазвао? То треба да сноси државни орган који је наредио такав поступак!

Зар тренутно важећи оружни лист што га поседују власници оружја, иако важи, у ствари не важи, јер га треба мењати!

3. Зашто власник оружја (без обзира да ли има оружје са олученим или неолученим цевима) мора бити члан ловачког удружења или стрељачког друштва (ако има малокалибарско оружје)?

Објашњење је просто и логично: војни пензионери су то оружје купили од „Заставе“ још док су били у активној служби или на други начин набавили, желе да га задрже а да се не баве ловом или стрељаштвом. Зашто неког приморавати да се бави ловом ако физички то није у могућности или не жели? Има случајева да власници оружја у позним година физички не могу да се баве ловом и стрељаштвом, а

Чак и чланови стрељачких клубова нису ослобођени такси на оружје

емотивно не могу да се одвоје од свог оружја.

4. Да ли се неко од надлежних запитао колико треба времена за прибављање бројних докумената која изискују и новчане трошкове (не мале) а да се не говори о томе могу ли то урадити људи чекајући по разним шалтерима и на крају дуготрајни поступак и чекање у МУП-у? Наиме, није их мали број који су преваљали деведесету. Неки су покретни, а неки болесни. Службеници у МУП-у задужени за ове послове, траже све оно што је прописано и ту нема што да се њима замери, али опет долазимо до питања свих питања: Да ли је ово све требало овако да се заостри? Наш одговор у који су многи до краја убеђени поново је - НЕ!

5. Власници оружја, у овом случају војни пензионери, суочени су са процедуром, која значи потребу прибављања бројних докумената и новчане издатке, одлучују се

против своје воље, дакле силом прилика у којима су се нашли, да оружје, њихово регистровано оружје, враћају без накнаде МУП-у, одричући се од наследства, усломена и свог власништва (имовине)!

Да ли је то „леп“ начин да се људи који су професионални радни век провели радећи частан, одговоран, захтеван и често опасан посао на овај начин „награде“!

Да ли је ово требало овако? Одговор - НЕ!

С обзиром на то да вероватно нико у државној хијерархији неће да чује за оправдане разлоге да се овај посао уреди на најбезболнији начин, објаснићемо што прецизније како и на који начин поступити по Закону у вези са пререгистрацијом.

За пререгистрацију су потребна следећа документа:

1. Уверење о здравственој способности физичког лица за држање и ношење оружја. Тај документ се прибавља на следећи начин. Прво је потребно да се у здравственој установи узме образац где желите да добијете уверење и са њим се треба јавити изабраном лекару (у ВМЦ Нови Београд) да он парафира и при том на то треба платити на шалтеру или ВМЦ нешто мање од 1.000,00 динара. После тога ваља отићи у здравствену установу на преглед. Уверење које се тамо добије, требало би одмах предати МУП-у да га евидентирају јер важи само месец дана. Кад га приме у МУП, уверење има важност од пет година.

2. Уверење од надлежног суда (у Београду је то Други или Трећи основни суд да против тог лица није покренут кривични поступак.

3. Уверење од надлежног суда (у Београду то је Други основни суд) од посебног Одељења за борбу против организованог криминала и Одељења за ратне злочине, да против особе која треба да пререгиструје оружје није покренут поступак.

За сва ова документа плаћа се такса по неколико стотина динара и уверења се могу добити истог дана врло брзо.

4. Ако тај ко се упустио у формалности пререгистрације, поседује малокалибарско оружје (пиштољ или пушку), а жели да задржи то оружје, мора бити учлањен у стрељачки клуб, где након уплате чланарине од 4.000,00 динара добија чланску карту и потврду тог друштва да је њихов члан.

5. За ловачко оружје (са олученим или неолученим цевима) мора се за МУП прибавити уверење да је члан ловачког удружења, да има чланску и нову карту тог удружења. Цена ових докумената (чланска и ловачка карта) је око 16.000,00 динара.

То се тражи у МУП-у (рецимо у Полицијској станици Нови Београд).

Уз ову обавезу, из ловачког друштва обавезан је да донесе потврду (диплому) о положеном ловачком испиту. Ако нема, мора се договорити око полагања ловачког испита у том удружењу, што ће изискивати нову новчану обавезу и време. При пререгистрацији у МУП се доноси се само чланска и ловачка карта ловачког удружења.

6. За официре и подофицире потребно је и решење о пензионисању (копија).

7. За пререгистрацију пиштоља: обавезно донети потврду да је добијен на поклон при пензионисању (ако је има), одно-

Да ли ће пререгистрација оружја решити проблем

ПОДЗЕМЉЕ „ПОСЛУЈЕ“ БЕЗ ДОЗВОЛА

Не памти се када је донет нехуманији закон од овог који се односи на пререгистрацију личног наоружања. Било би добро да се предлагач Закона о оружју и муницији појави пред „народне масе“ огласи саопштењем чиме се руководио приликом предлагања параграфа који су изазвали буру незадовољства међу власницима оружја.

Нови Закон о оружју и муницији до те мере је изазвао лавину незадовољстава међу пензионисаним подофицирима, официрима и полицајцима, да све то представља до сада незабележене реакције у друштвеном животу. Оне се крећу од блажих преко жестоких разочарења до бучних расправа на појединим скуповима. Људи који су припадали министарствима силе, целог живота су, како налажу правила, носили оружје.

Преведени су у пензију, после деценија напорног и одговорног рада, а сада им законодавац загорчава живот. Па нису ли, ваљда, сву муку са оружјем изазвали негдашњи униформисани заштитници државе.

Мало се зна да је порез на оружје уведен једино у Србији. Ти параграфи већ су дуго на сцени. Као да се некоме у државном апарату осладила пара која се током године скупи од ничим изазваног пореза. Официри и подофицири су своје оружје купили, користили га у службене сврхе, а онда већ петнаестак година плаћају порез који је одвише велик. Према неким рачуницама, најмање још пет пиштоља су отплатили плаћајући порез. Објективно им

Никола Оташ

то гвозђе и није потребно. Али законодавац не разуме, изгледа, да је пиштољ на пример синоним за војну и полицијску професију. Како се растати са предметом који је у пензионисане официре био од првих дана службовања? Како се раставити од ратног „друга“?

А онда се неко сетио да би могло још да се извуче пара из новчаника пензионисаних припадника војске. Уведена је пререгистрација која уз финансијско оптерећење значи и загорчавање живота мирним грађанима који су некада с поносом носили униформу.

Замислите оне који су зашли у десету деценију који, како закон налаже, морају да иду од шалтера до шалтера да траже одређене потврде и уверења која се па-

прено плаћају. Шта су они скривили држави и народу? Да ли су заслужили да их неко толико малтретира и глоби?

Реткост је да се пензионисани подофицири и официри огласе својим оружјем. Када се то и догоди, десило се у самоодбрани.

Дотле у подземљу влада дивљи Запад. Криминалци најчешће „послују“ без дозвола за оружје. Када и поседују дозволу, најчешће употребљавају оружје набављено „на црно“, да се не зна порекло и да трагови не воде до власника.

Ловачко оружје је већ посебна прича. Недавно је на телевизији објављена репортажа у којој власник стада оваца, негде у планинском невидбогу, кука да је уведен велики намет на ловачку пушку. Она му служи да од вукова одбрани стадо. Сада је због трошкова за пререгистрацију и њему великог износа који треба да плаћа сваке године на име пореза, принуђен пушку да прода. Ако то уради, навалиће вуци. Ако сазнају лопови, напашће му стадо да на трпезу у граду понесе неко јагње или овцу. А он ће остати беспомоћан. Не знамо, заиста, да ли су предлагачи закона сагледали све последице „револуционарних“ решења.

Ако је идеја приликом писања новог Закона о оружју и муницији била да се смањи број кривичних дела које проузрокује употреба оружја и муниције, требало је поштрирати критеријуме за издавање дозвола, посебно онима који су већ познати полицији као криминалци, насилници и убице.

Довољно је било послужити се статистиком, па да на пример постане јасно да и намета и малтретирања буду изузети пензионисане војне старешине и полицајци. И после пререгистровања оружја људи из подземља ће и даље шенлучити нерегистрованим оружјем, искажујући на себи својствен начин да су јачи од државе, мада то засигурно није тачно.

Зашто је држава посегла за новим законом када чини озбиљне кораке ка дигитализацији и повезивању у јединствен систем свих база података? Ако је то било неопходно, могло је барем да се сачека завршетак дигитализације, да се створи таква организација захваљујући којој ће сваки грађанин моћи да реши пререгистрацију на једном месту, а не да шета од шалтера до шалтера.

Од немила до недрага.

3. ПЕШИЋ

сно као награда приликом завршетка одређене војне школе.

8. Не треба заборавити оригиналне оружане листове за сва оружја која треба пререгистровати.

Сва ова документа треба фотокопирати, осим оружанских листова.

9. При крају пререгистрације плаћа се такса по следећем:

- за олучено оружје (пиштољ, МК пушка, карабин) 5.420,00 дин (плаћа се само за једно оружје без обзира колико их има на броју).

- за неолучено оружје (ловачка пушка сачмарица) 2.590,00 динара. Такође се плаћа само за једну пушку.

- за обрасце електронске картице потребно је издвојити 900,00 плус 600,00 ди-

нара (на једну картицу се уноси оружје са олученим, а на другу са неолученим цевима (зато треба платити таксе за два обраца).

Није нам познато каква су нова законска решења са трофејним оружјем, па се о томе треба распитати у надлежном МУП-у. Те категорије више нема у закону.

При крају посла око пререгистрације у МУП-у, службеник који ради на обради предмета затражиће да се донесе оружје за које се тражи пререгистрација на увид. То је ново малтретирање као да није довољан оружни лист који су они издали за то оружје при регистрацији.

Када се и то заврши, службеник ће саопштити када ће доћи неко из полиције ради „провере“, то јест да се распита у ком-

шилуку о лицу које тражи пререгистрацију оружја и да погледа у стану како се чува оружје! Оружје мора да се чува по тим решењима у посебном металном ормару за кључано!

Можда је ово било детаљно описано, али може бити од користи у „ходу по мукама“.

Пошто је законодавац рок за пререгистрацију померио за још годину дана (до 5. марта 2020. године) било би добро да власници оружја не чекају крајњи рок да на време обаве пререгистрацију.

*Аутор је генерал-пуковник у пензији, бивши командант Друге армије ВЈ

Великани светске науке: Милутин Миланковић (2)

ПОУЗДАНИ ГРАДИТЕЉ МОСТОВА

Иако се већ уве-ли-ко ба-вио истраживањима у вези са астрономском теоријом климатских промена на нашој и другим планетама Сунчевог система, Миланковић одваја доста времена и за грађевинску делатност, посебно од кад му војска поверава послове око изградње војних аеродрома и авионских хангара. Истовремено, Миланковић патентира, за то доба, врло напредно оружје – балистички пројектил, заснован на решењима сличним онима која се данас примењују у конструисању интерконтиненталних ракета.

Пише Влада РИСТИЋ

Није прошло ни годину дана откако је до-био стално запослење, а Миланковић се нашао пред проблемом пројектовања великог магацинског простора од армираног бетона. Младом грађевинском инжењеру и доктору техничких наука барон Пител, власник у то време широм Европе познатог Предузећа за бетонску градњу из Беча, све чешће поверава сложене грађевинске послове. Сличан, нимало лак посао, морао је да обави и приликом пројектовања једне фабрике. Сложеност пројеката, сем осталог, огледала се и у томе што нису постојале математичке формуле на основу којих би се могле прецизније одредити димензије арматурних греда и носећих плоча, тако да је Миланковић, уверен у валидност опште теорије еластичности, коју је утемељио у својој докторској дисертацији, морао сам, упорно и дуго, да се бави прорачунавањима која је, касније, објавио у стручном часопису под називом „Прилог теорији армирано-бетонских носача”. Решења која је у тим радовима понудио привукла су велику пажњу ондашњих градитеља, посебно пројектаната и врло брзо доспела и у ухбенике и грађевински приручнике.

Миланковић је, несумњиво, један од врхунских стручњака који је у грађевинско инжењерство увео математичко моделовање, напустивши дотадашњи геометријски (графички) метод пројектовања. Резултат је био посебно видљив на изванредном пројекту армирано-бетонског аквадукта за хидроцентралу у Себешу, у румунској области Ердељ, који је Миланковић сачинио на почетку своје инжењерске каријере.

За само пет година колико је провео у бечким грађевинским фирмама, Миланковић је стекао велики углед међу градитељима, јер су се за њим просто низали објекат за објектом, међу којима су, осим себешког аквадукта (који је подсећао на најлепше античке мостове), били аквадукти у Семерингу и Питену (Аустрија), затим мостови у Крању (Словенија), Банхилди (Мађарска), Ишлу (Аустрија), пројекат београдске канализације и нова зграда Крупове фабрике метала у Бердорфу. Посебно је био леп мост у Крању (дугачак 130, а широк седам метара) постављен на три стуба са по четири лука у размаку од 30 метара. Изграђен је од армираног бетона, али је, нажалост, морао бити миниран 10. априла 1941. како би се успорило продирање немачке војске ка Истоку.

Пројектантски и градитељски полет није Миланковића напустио ни када је, после тринаестогодишњег боравка у Бечу, дошао у Србију и са инжењером Петром Путником, школским другом са бечке Технике и власником грађевинског предузећа, прихватио изградњу мостова на прузи Ниш–Књажевац. Замисао његовог друга била је да се на тој прузи, први пут у Србији, подигну мостови од армираног бетона, распона од по 30 метара и са стеновитим обалама као природним ослоном. Миланковићу се та идеја веома допала, тако да је за кратко време извео статички прорачун који ће важити за све мостове, што је, касније, био главни разлог да ондашњи железничари повере послове предузећу Петра Путника и да радови започну 1912. године.

Иако је већ увелико почео да се бави истраживањима која ће довести до нове астрономске теорије климатских промена на нашој планети, Миланковић наставља да ради и у грађевинској делатности, посебно

Милутин Миланковић

због тога што му војска поверава врло одговорне и поверљиве експертске послове, око пројектовања и надзора, приликом изградње војних аеродрома и авионских хангара у Земуну, Скопљу, Мостару, Краљеви, Панчеву, Сарајеву, Новом Саду и Београду. Људи из Инжињеријског одељења Команде ваздухопловства, којим је руководио пуковник Љубиша Хаџи Поповић, с великим уважавањем прихватили су сарадњу са Миланковићем. Били су веома задовољни оним што је до тада урадио, па је, тридесетих година прошлог века, Миланковић постављен за председника Института земаљске одбране. Ускоро, Милутин Миланковић патентира за то време врло напредно оружје – балистички пројектил, чији се рад заснива на решењима сличним онима која се данас примењују у конструисању интерконтиненталних ракета с нуклеарним бојним главама.

Иако су инжењерски послови Миланкови-

Докторска диплома Милутина Миланковића

ћу доносили лепе приходе, он је осећао да ће му живот бити испуњен жељеним задовољством једино ако се буде бавио науком. Понуду да постане професор на будућој Великој техничкој школи у Загребу није прихватио, јер су му у мислима стално били Београд и Београдски универзитет, који је, тајкорети, од свог оснивања (1905) настојао да ухвати корак са светским научним токовима. Ту је Миланковић видео изузетну прилику, јер је у то време већ био познат и признат стручњак, али и перспективни научник, тако да је једва дочекао телеграм којим га, у јуну 1909. године, обавештавају да је изабран за ванредног професора Београдског универзитета – на Катедри примењене математике, у склопу које су биле рационална и небеска механика, као и теоријска физика.

Миланковић напушта Беч 1. октобра 1909. године. Три дана касније заузима

Техничка висока школа у Бечу – данас
Технички универзитет

Академик Владимир Варишак

упражњено место на Катедри примењене механике, које је до тада држао професор Коста Стојановић, изванредан математичар, али и веома истакнути политичар онога времена (био је најпре посланик, а касније је ушао и у владу Николе Пашића).

Брзо је Миланковић у Београду стекао бројне пријатеље, међу којима је био и чувени математичар Михајло Петровић (познатији као Мика Алас), за којег Миланковић каже да је „био сјајан математичар, који је брзо и неочекивано решавао сложене математичке проблеме“, док је сам Миланковић своје научне радове упорно стварао и усавршавао и поступно проширивао, стално их употпуњујући новим појединошћима и сазнањима.

Страхоте Балканског и Првог светског рата нису мимоишле ни Миланковића. Као држављанин Србије, у време тзв. Анексионе кризе, био је ухапшен у свом родном Даљу, који је посетио приликом свадбеног путовања. Утамничен је, најпре, у једној запуштеној жандармеријској касарни у близини Карловца, да би нешто касније био пребачен у осјечки затвор, из којег су га извукли супруга Тинка (Христина Топузовић), ујак Васа и његов негдашњи професор са Техничке високе школе у Бечу – Емануел Чубер, који су издејствовали његово прогонство у Мађарску.

Познати народни трибун Светозар Прибићевић му је тада помогао да упозна многе утицајне људе у Мађарској академији наука, у којој је започео врло студиозан рад на теорији климатских промена. На располагању му је била богата библиотека не само Академије наука, него и Централног метеоролошког института у Будимпешти, тако да му се, још тада, указала прилика да објави

низ запажених студија, расправа и стручних чланака из области климатологије.

По завршетку Првог светског рата Миланковић се са породицом, 19. марта 1919, враћа у Београд, чиме се, заправо, завршава једно необично дуго – „свадебно путовање“, започето венчањем у Даљу.

После повратка у домовину (сада Краљевину Срба, Хрвата и Словенаца) Миланковић наставља своју професорску каријеру (у међувремену постаје редовни професор Филозофског факултета Београдског универзитета) и све интензивније се бави научним истраживањем климатских промена (осунчавањем планета и сменом ледених доба). Не бежи, наравно, ни од инжењерских послова, јер га послодавци, као провереног стручњака, ангажују (и добро плаћају) око изградње велике фабрике дувана у Нишу, затим стоваришта дувана у Скопљу, Велесу, Кавадарцима и Чапљини и објекта Народне банке са фабриком за израду новчаница на Топчидеру и њеним филијалама у Скопљу и Битољу.

Између два светска рата Београдски универзитет се знатно проширио (основани су Медицински, Пољопривредни и Богословски факултет) и примио је све већи број студената из свих крајева Југославије. Миланковићеве обавезе на Филозофском факултету су се смањиле, јер су наставу из рационалне механике и теоријске физике преузели професори Антон Билимовић и Вјечеслав Жардечки, док је он задржао небеску механику, а касније и историју астрономије.

То му је, сем осталог, помогло да настави интензивну научну делатност везану за сферну астрономију, рационалну механику, небеску механику и теоријску физику, али и за проблематику космичке климатологије, којом је почео да се бави још 1912. године када је и објавио први стручни рад из тог подручја „Прилог теорији математичке климе“ (штампан у Гласу Српске краљевске академије).

Приликом развијања своје целовите и тематички потпуно разрађене теорије промена климе (не само на Земљи), Миланковић имао на уму све астрономске утицаје, што ће рећи да га је занимало космичко окружење и утицај који небеска тела имају на осунчавање одређене планете, посебно наше. Требало је, дакле, користити се не само резултатима небеске механике, него и законима зрачења, односно простирања и апсорбовања Сунчеве енергије која допире до околних небеских тела.

(Наставак у следећем броју)

БОРАВАК У БУДИМПЕШТИ

Милутин Миланковић је у Будимпешти провео четири године. Срећна околност је била што у том граду упознаје директора библиотеке Мађарске академије наука Коломана фон Силија који му је, будући да је и сам био велики приврженик математичких наука, омогућио да се у Централном метеоролошком институту опсежније посвети научним истраживањима. Пуне две године бавио се развојем математичке теорије везане за предвиђање климатских промена на Земљиној кугли, а завршио је и описивање клима на Марсу и Венери, онаквих какве и данас тамо владају.

Боравак у Будимпешти је, сем тога, искористио како би окончао писање књиге „Математички основи науке о космичком зрачењу“. Због заслуга које има у истраживањима васионе, један астероид („1605 Миланковић“) и по један кратер на Месецу и Марсу названи су по нашем славном научнику.

УВАЖЕНИ ПРОФЕСОР И АКАДЕМИК

За дописног члана Српске академије наука Милутин Миланковић проглашен је 1920, а за редовног четири године касније. Приступну беседу приликом избора за редовног члана Академије одржао је 1925. године.

Више од три деценије био је редован члан те наше знамените научне установе и много допринео њеном угледу у свету. Три пута је биран за потпредседника Српске академије наука и уметности, а извесно време је провео и на дужности директора Астрономске опсерваторије у Београду. Био је, такође, и дописни члан Југословенске академије знаности и умјетности у Загребу, те уважени припадник многих значајних научних установа и друштава у познатим светским метрополама.

Објавио је велик број научних и стручних радова на француском и немачком језику, који су цитирани у књигама и ухбеницима не само код нас, него и у иностранству.

РАСПРАВЕ О ПРОМЕНИ КЛИМЕ

О промени климе у првој половини 18. века почињу да расправљају просвећени филозофи Монтескије и Хјум. Њих следе природњаци, који пажљивим посматрањем разједјају догму о старости Земље и великом потопу као једином значајном геолошком догађају у историји наше планете.

Израз „ледено (глатцијално) доба“ скован је већ почетком 19. века, пре него што су се распламсале научне расправе о њему. Од почетка тог столећа јавља се низ геолошких сведочанстава која су упућивала на разликовања о променама климе. Уочавају су чудне појаве у планинским пејзажима Европе, које се нису дале тако лако објаснити: огромне гранитне стене лежале су усамљене високо изнад кречњачких планинских обронака, долине планина биле су избраздане траговима непознатих објеката велике тежине, а још више забуне уносиле су кости арктичког ирваса пронађеног на југу Француске.

Шта се догађа у региону

ХРВАТСКА ОД СРБИЈЕ ТРАЖИ 1.396 ОСОБА ЗБОГ РАТНИХ ЗЛОЧИНА

Списак које је српско тужилаштво доставило Државном одвјетништву Републике Хрватске далеко је краћи – броји свега 51 име. – Постоје и спискови тајних служби

Книн априла 2000. пред почетак ексхумације: гробови Срба убијених 1995. године
(Фото ЕПА/ Tom Dubravec)

На списку хрватских правосудних органа достављеном Србији налази се 1.396 имена особа које су оптужене или осуђене за ратне злочине, сазнаје „Политика“. Овај списак предат је Тужилаштву за ратне злочине у априлу прошле године и последњи је овакве врсте који је достављен домаћим правосудним органима. У списковима се, како сазнајемо, не наводи националност оптужених, односно осуђених, али је несумњиво да међу њима има и Хрвата, попут Мирка Норца и Бранимира Главаша. Колико је тачно Срба, а колико Хрвата на списку, међутим, не може прецизно да се каже јер су нека имена и презимена идентична код оба народа.

За разлику од списка хрватских правосудних органа, списак које је Тужилаштво за ратне злочине Републике Србије доставило Државном одвјетништву Републике Хрватске далеко је краћи – броји свега 51 име. Према сазнањима „Политике“, на овом списку је чак 50 оптужених, односно осуђених, хрватске националности.

Да поменути спискове у потпуности треба ажурирати „како би се отклониле неусклађености“ на састанку прошле седмице сагласили су се министри правде Србије и Хрватске, Нела Кубуровић и Дражен Бошњаковић.

Двоје министара разговарало је о раду мешовите комисије која има за задатак да изради споразум о процесуирању учинилаца ратних злочина. Кубуровић и Бошњаковић, сагласили су се да је „остварен кон-

Саво штрбац: „Чињеница да Србија може да процесуира „бранитеље“ у Хрватској се оцењује као врло дрзак став наше земље

кретан напредак“ и најавили нови саста-нак поменуте комисије „како би се интензивирале активности на коначном дефинисању свих преосталих аспеката подлога будућег споразума“.

Какве „неусклађености“ постоје између српских и хрватских спискова није познато, као што се не зна ни шта ће и на који начин регулисати споразум о процесуирању учинилаца ратних злочина који су најавили министри правде Србије и Хрватске.

Саво Штрбац, председник Документационо информационог центра „Веритас“ каже за „Политику“ да су од 1.396 имена са

списка оптужених и осуђених за ратне злочине који је достављен из Хрватске, њих 99 одсто, Срби из Хрватске. Наглашава да је надлежнима у суседној земљи највише стало до споразума о процесуирању учинилаца ратних злочина јер, како наводи, надлежни очекују да у њему буде прецизирано да Србија не може да користи регионалну надлежност за суђење у ратним злочинима, која сада постоји у законима који регулишу ову област.

– То је оно што Хрвате боли и због чега су правила много проблема Србији на досадашњем путу ка Европској унији. Један од приоритета им је да се изборе да наша земља не сме да суди хрватским држављанима. Чињеница да Србија може да процесуира „бранитеље“ у Хрватској се оцењује као врло дрзак став наше земље. Све то почело је када је ратни ветеран Вељко Марић ухапшен и када је овде осуђен на 12 година. Он је једини Хрват коме се у Србији судило за ратни злочин. Марић је, мимо домаћих и међународних закона, пребачен да издржава казну у затвору у Загребу. С обзиром на то да се против њега водила истрага и за друге злочине, осим оног за који је правоснажно осуђен, није смео да буде изречен. Међутим, политика је ту одиграла своју улогу – каже Штрбац.

ТАЈНИ СПИСКОВИ

Тужилаштво за ратне злочине, како је речено за наш лист у овој институцији, са колегама из Хрватске сарађује у складу са међународним уговорима, споразумом и у складу са законом о међународној правној помоћи. Најчешћи видови сарадње су, кажу у тужилаштву, основни облици међународне правне помоћи, као што је саслушање окривљених и испитивање сведока такозваним замолним путем. На питање да ли тужилаштво има сазнања о постојању „тајних спискова“ о којима се полемиче у јавности, одговарају да тужилаштво не поседује такве спискове, нити има информацију да они постоје.

На питања има ли сазнања о постојању тајних спискова хрватских правосудних органа, председник Документационо информационог центра „Веритас“ одговара да тајних судских поступака нема, али да оно што може да буде тајно јесу спискови тајних служби.

– Из тих спискова се извлаче пријаве и достављају тужилаштвима. Они су неискрпан базен одакле се регрутују ратни злочинци. Примера ради, надлежни хрватски органи су поднели више од 5.000 кривичних пријава за ратне злочине. Хрвати су, подсетимо 1996. амнестирали више од 21.000 Срба за оружану побуну. Из хрватског државног тужилаштва је често тумачено да ако је поступак против њих обустављен по закону о опросту, како они то називају, и да није било правоснажне пресуде, постоји могућност да се накнадно процесуирају за ратни злочин. Значи, између оружане побуне и ратног злочина у Хрватској нема велике разлике. Од 21.500 особа, најжалост, много је оних који могу да буду процесуирани за ратне злочине – закључује Штрбац.

Мирослава Дерикоњић
Извор: Политика

Живот свакидашњи

ШУМАДИЈСКИ ЈЕЗИК У СУДУ ЗА РАТНЕ ЗЛОЧИНЕ

„Није ово квиз и нема овде помоћи пријатеља, рекао је београдски судија официрима ЈНА, које Хрватска терети за напад на Банске дворе“

Пилот ЈНА, генерал-мајор Љубомир Бајић, одбио је да прими решење о спровођењу истраге на хрватском језику и латиници. Тужилаштво у Загребу терети га за ваздушни напад на Банске дворе, седиште Фране Туђмана, у октобру 1991. године. Истрага је покренута 26 година касније, када је расписана и централна европска потерница за генералом и још петорицом пуковника и мајора ЈНА. Они су тражили да им се решење о спровођењу истраге уручи на српском језику и ћириличном писму, преноси Политика.

– Добро. Сада ћу вам ја прочитати на чистом шумадијском језику – рекао им је судија Милан Дилпарић, у згради Специјалног суда у Београду, 27. децембра 2018. године, када су дошли на саслушање по замолници Жупанијског државног одвјетништва у Загребу.

Судија Дилпарић је српски језик и ћирилично писмо, као обележје српског народа и државности, свео на непостојећи шумадијски језик, а државу Србију на Шумадију, притом седећи поред грба Републике Србије и њене државне заставе, пред представником хрватског тужилаштва, чиме је увредио и понизио нашу државу и народ, тврди адвокат Братић.

– Истрајно је криши основна права окривљених, вређао њихово достојанство и подстирао се хрватском тужиоцу. Рекао је: „Донећемо и Вујаклију, ако треба“, а на примедбе браниоца претио је да ће га избацивати напоље, као да је избацивач а не судија – каже адвокат Душан Братић.

– Ја ћу, господине судија, одговарати само суду своје државе и свога народа – казао је генерал Бајић.

Тада га је, према речима Братића, судија грубо прекинуо и повикао: – Немојте ми те пароле „Тито – партија“. Ви овде одговарате на захтев правосуђа Републике Хрватске пред судом Србије и кажите да ли ћете се изјашњавати или нећете.

– Осумњичени је покушао да објасни да то није парола „Тито – партија“, али га је судија поново прекинуо повишеним тоном и захтевао да одговори да ли ће се изјашњавати, па је окривљени, да би прекинуо непријатност, рекао да се неће изјашњавати. Претходно је изјавио да неће давати исказ јер није ослобођен чувања војне тајне, али је судија закључио да се он неће изјашњавати чак и ако буде ослобођен чувања војне тајне. Тиме је прекршио закон и права окривљеног – наводи адвокат Братић.

Бански двори 1991. године,
фото: Политика

Судија Дилпарић, у одговору на питања „Политике“, каже да су тврдње браниоца злонамерне и нетачне.

– Тачно је да сам окривљеном Бајићу рекао да ћу прочитати оно за шта се терети на шумадијском језику, желећи тиме да нагласим чистоћу српског језика, који ја користим с обзиром да сам Шумадинац, а с друге стране желећи да истакнем да нема сумње у врсту језика којим ћу то учинити. Међутим, није тачно да сам се том приликом окретао према државном тужиоцу РХ и гледао га у очи – наводи судија Дилпарић.

„Није ово квиз и нема овде помоћи пријатеља, рекао је београдски судија официрима ЈНА, које Хрватска терети за напад на Банске дворе“

У вези са алузацијом на Тита и његову познату сентенцу да ће „одговарати само суду своје партије“, судија Дилпарић каже да јесте прекинуо окривљеног када је рекао да ће одговарати „само суду своје државе и свога народа“.

– Тачно је да сам га прекинуо, имајући у виду да политичким ставовима нема места у овом поступку. Казао сам окривљеном да даје исказ пред судом Републике Србије, те да нема места цитирању онога што се приписује Титу, а касније и већем броју хашких оптуженика – прича судија Дилпарић.

– Објашњавам да је реч о саслушању окривљеног Миличевића, у вези са његовим истицањем да не разуме реч „надређени“, када сам му казао да је то реч из српског језика, с чиме се и окривљени сложио и том приликом сам нагласио да је могуће у случају потребе то проверити и пре-

ОНЕМОГУЋЕН ДА ГОВОРИ О НАПАДУ НА БАНСКЕ ДВОРЕ

– Генерал Бајић жарко жели да исприча све што има поводом оптужбе Хрватске, управо пред судом Србије. Међутим, судија Дилпарић је својим непримерним и незаконитим понашањем довео у заблуду генерала, који има 83 године, тако што је рекао да неће ни тражити скидање војне тајне и да га неће поново позивати на саслушање – каже Братић.

Генерал је раније у медијима говорио да је напад на Банске дворе наредио како би онемогућио терористичке хрватске јединице да убијају војнике ЈНА и народ.

– Поступак по овој замолници је завршен оног тренутка када су се окривљени позвали на дужност чувања војне тајне. На тај начин у потпуности је поштовано право на одбрану окривљених – објаснио је судија Дилпарић.

Међутим, од оваквог понашања судије, много је важнија чињеница да је окривљенима ускратио увид у кривичну пријаву, записник

о увиђају и налаз и мишљење вештака из Хрватске, наглашава адвокат. Судија Дилпарић у одговору наводи да ови документи у списима суда не постоје.

ко Вујаклијиног речника – објашњава судија Дилпарић у одговору који је „Политика“ добила из Управе Вишег суда.

Судија Дилпарић изјаснио се на оптужбе које је адвокат Братић уочи Нове године изнео у појединим медијима, а касније упутио и званично Вишем суду.

– Овде ме гледајте! У очи ме гледајте! Не можете да гледате у браниоца. Није ово квиз и нема овде помоћи пријатеља. Тако се, према тврдњи адвоката Братића, судија Дилпарић обратио осумњиченом пуковнику Слободану Јерemiћу, који је 1991. године у ЈНА био помоћник команданта РВ и ПВО. Том приликом, наводи адвокат, судија је показивао прстима на своје очи.

Судија Дилпарић у свом одговору каже да је више пута понављао окривљенима да гледају у њега, а не у браниоца. Није демантовао наводе о квизу и помоћи пријатеља, али тврди да је Братић реметио мир у судници.

– Чин и функција окривљених нису ни од каквог значаја за њихов положај у овом поступку, те се њихов статус не може разликовати у односу на друге окривљене, без обзира на то да ли су они пешадинци, резервисти или редовни војници, добровољци или пак цивили који су окривљени за ратни злочин – одговорио је судија Дилпарић.

Александра Петровић
Извор: Политика

Примена технике

ТЕХНОЛОГИЈА МАЈКРОСОФТА НА РАСПОЛАГАЊЕ ВОЈСЦИ

Иако се део запослених противи да се њихов производ користи у служби рата, компанија Била Гејтса за разлику од „Гугла“ не одустаје од уговора с Пентагоном

Захваљујући најсавременијој технологији наочаре „холопенс“ могу да помогну слепима да се оријентишу у простору тако што сваки комад намештаја који сниме сензори „проговори“. По сличном принципу могу да се примене у ратним условима, да војнику помогну да прецизније нишани или да му пред очима прикажу детаљну мапу околине и то је компанија „Мајкрософт“ која их производи недавно осигурало уговор са Пентагоном вредан 480 милиона долара. Војска је предвидела набавку 100.000 наочара у оквиру програма за „повећање смртности кроз бољу детекцију и благовремено деловање пре непријатеља“.

Засад нема јавног противљења запослених у „Мајкрософту“ томе што ће њихове наочаре помоћи војницима да прецизније убијају, иако се то могло очекивати с обзиром на атмосферу која је захватила технолошке компаније у погледу сарадње с владом, а посебно с војском.

Коалиција запослених у технолошком сектору у априлу је покренула петицију да „Гугл“ одустане од развоја вештачке интелигенције са Пентагоном (пројекат „Мејвен“) који би с временом омогућио дронима да сами бирају мете. Други захтев је био да ниједна велика технолошка компанија не треба да кроз уговоре с Пентагоном постане „део ратног бизниса“. Сматра се спорним да компаније које имају огромне количине података корисника из целог света учествују у производњи офанзивне

технологије за војску једне земље.

„Гугл“ је под притиском запослених у јуну саопштио да неће обновити пројекат „Мејвен“ и тада је усвојио нове принципе о вештачкој интелигенцији (АИ), обавезујући се између осталог да неће пројектовати нити користити АИ за оружје, надзор и друге технологије које наносе штету људима. На те принципе се позвао када је у октобру одлучио да се повуче с тендера Пентагона за клауд услуге, које ће повезати комплетну ИТ инфраструктуру од врховне команде до војника на терену.

Запослени у „Мајкрософту“ су тада позвали руководиоце да и они следе пример, наводећи да велики број њих верује да оно на чему раде не би требало да се користи за ратовање. Ипак, компанија из Редмонда остала је поред Амазона главни такмац за овај велики посао и недвосмислено је ставила до знања да ће увек бити уз армију.

„Мајкрософт“ ће америчкој војсци ставити на располагање најбољу технологију... сву технологију коју произведемо. И тачка“, рекао је прошле седмице председник компаније Бред Смит на једном форуму о одбрани.

Поменуо је при томе да разуме негодовање запослених, посебно ако разлози долазе из личност искуства, и навео пример мушкарца који је одрастао у Београду за време НАТО бомбардовања 1999. и коју му је у имељу скренуо пажњу да треба добро преиспитати сарадњу с војском.

Смит је људима који се не слажу препро-

ручио да промене пројекат. Претходно је на компанијском блогу подсетио да с Пентагоном поносно сарађују четири деценије, да ниједна институција па ни војска нема прошлост без мрље, али да су се милиони Американаца борили у важним и праведним ратовима.

Многим су спорне и везе технолошких компанија са имиграционом службама, јер запослени не желе да имају било какву улогу у обрачуна Трампове администрације са досељеницима.

Радници „Мајкрософта“ су у јуну у отвореном писму затражили да се раскине уговор о клауд услугама са имиграционом службом због бруталног раздвајања деце имиграната од родитеља. Руководство је осудило праксу, али је наставило сарадњу са агенцијом.

Џеф Бејзос, први човек „Амазона“, не слаже се око многих ствари са америчким председником и јавно се успротивио забрани за досељенике из седам муслиманских земаља. У исто време је његова компанија главни провајдер услуге клауда на којој се чувају стотине милиона отиска прстију, фотографија и других података на основу којих су помоћу софтвера једне друге компаније за првих девет месеци Трампове владавине хапшења имиграната повећана за 42 одсто.

„Амазон“ се нашао на мети критика и када се сазнало да је полицијским службама продао алат за препознавање лица у реалном времену. Групе за заштиту приватности оцениле су да тај софтвер изгледа као приручник за ауторитарни надзор, док се компанија брани да је захваљујући технологији ухаћено много криминалаца.

Јелена Каваја Извор: Политика

ОБАВЕШТЕЊА

ИНЖИЊЕРЦИ НА ОКУПУ

Традиционално дружење инжињераца свих класа Војне академије и Средње војне школе, због реновирања хотела „Бристол“, одржаће се 7. марта у ресторану ратних војних инвалида, Савски трг број 9 (преко пута железничке станице) са почетком у 12 часова.

Заинтересовани треба да се јаве организаторима: Николи Николовском, тел. 011/3586-812, Милошу Чавићу, тел. 011/2505-449, Станку Бошковићу, тел. 011/8721-624 и Стевану Стојановићу, тел. 015/346-354.

Организациони одбор

ОКУПЉАЊЕ 19. КЛАСЕ СВШ

Организациони одбор за обележавање годишњице од завршетка школовања 19. класе СВШ обавештава класиће да ће се дружење одржати 15. јуна 2019. године у ресторану Дома Војске Србије са почетком у 12 часова.

Заинтересовани се могу јавити до 25. маја Милошу Матијевићу на телефон 064/326-9147 или Новици Костићу на тел. 060/169-2555.

Организациони одбор

Сусрет ветерана ЦВТШ КоВ ЈНА у Лазаревом граду

БРАНА ЗАБОРАВУ

Традиционалним окупљањем и дружењем припадници некадашњег Центра војнотехничких школа КоВ ЈНА „Генерал армије Иван Гошњак“ негују успомене на драматична збивања из 1991. године

У Спомен-соби 125. моторизоване бригаде

Мноштво, чак хиперинфлација најразличитијих информација којом нас свакодневно „бомбардују“ медији - електронски, штампани и дигитални, као и убрзани темпо живота, често потискује у други, трећи... план, па и заборав догађаја и дешавања из ближе или даље прошлости. Међутим, ове објективне околности, дневне обавезе и egzистенцијални проблеми нису, нити могу избрисати из памћења и сећања припадника једног од највећих школских центара бивше Југославенске народне армије, све тешкоће и изазове с којима су се концем прве године грађанског рата и распада СФР Југославије у Загребу суочавали, носили и изборили. Томе зацело, од 1992. године, у великој мери, ако не и јединој, доприносе сусрети ветерана - официра, подофицира и грађанских (цивилних) лица на служби у загребачком Центру, данас махом пензионера.

Овогодишњи сусрет, којим је обележена и 27. годишњица успешне одбране и премештања покретне наставне базе ЦВТШ КоВ, у складу с постигнутим споразумом с Владом Републике Хрватске, на нове локације у Србији, уприличен је у Крушевцу. Значајну подршку реализацији децембарског скупа пружила је и Управа за логистику Генералштаба Војске Србије.

Изложени притисцима и провокацијама

Да, у најкраћим цртама, наше читаоце подсетимо о којим и каквим збивањима из 1991. године је реч. Половином септембра и заостравањем сукоба у Хрватској сви војни објекти, касарне у којима су били смештене борбене и неборбене јединице и састави ЈНА нашли су се у блокади -

окожуењу снага МУП Републике Хрватске и паравојних састава ове федералне јединице СФР Југославије. Прекинуто је њихово снабдевање електричном енергијом и водом, а искључене су и све телефонске комуникације. Изложени невиђеним и незабележеним притисцима, најразличитијим провокацијама, од медијских до оружаних напада, мирнодопски састав ове школске установе чији су основни задаци били образовање и усавршавање кадрова свих нивоа техничке, саобраћајне и информатичке службе Копнене војске ЈНА и југославенске наменске индустрије, а бројао је око 1.100 људи, напротив је десеткован. Наиме, по најразличитијим основама, Центар је напустило више од 90 одсто људства! Ако се за дојучерашње колеге Хрвате и Словенце за напуштање борбеног строја и могло наћи оправдања то свакако није случај за повећи број Срба, који су колеге оставили на цедили у најгорем тренутку. Све то, међутим, није спречило малобројне, професијом одане и часне људе да храбром, одважном и умешном обраном и поступцима сачувају не само голе животе, већ и скупоцену наставну опрему и преместе је у Београд и Крушевац!

Улогу домаћина овог последњег сусрета сабораца, чији се строј у међувремену смањило за њих двадестдвоје, презели су Команда гарнизона Крушевац и Центар за логистику из састава Управе за логистику Генералштаба Војске Србије.

У званичном делу, поред речи доброшлице пуковника Радета Рњаковића, команданта крушевачког гарнизона и Команде за развој Расинске бригаде, учесницима су се обратили пуковник техничке слу-

жбе у пензији Петар Видаковић, помоћник за морал команданта ЦВТШ КоВ из тог тешког и драматичног периода, а и бригадни генерал Жељко Нинковић, начелник Управе за логистику ГШ ВС и сам учесник наведених збивања у Загребу. Дакако, да присутни нису пропустили да минутом ћутања одају почит свим преминулим саборцима, који су допринели остварењу великог и значајног подухвата.

Домаћини су својим гостима, актерима готово заборављеног подвига омогућили да посете Музеј Крушевца, Цркву Лазарицу и манастир Љубостињу.

У Спомен-соби херојске бригаде

Кустос Наташа Димовска на врло еloquentан начин представила је поставку Музеја, која, за сада, обухвата период предисторије, средњовековну историју Крушевца и околине и српске државе којом је владао кнез Лазар Хребељановић. О Цркви Лазарици, светињи која је грађена упоредо са Лазаревим градом, храму у којем се, према легенди, причестила Српска војска на Видовдан 1389, уочи Косовског боја, с мноштво непознатих детаља говорио је кустос Александар Ераковић. О значају, улози Лазарице у духовном, просветитељском и друштвеном животу не само Србије и српског народа, већ и православног света, али и припадника других конфесија, најбоље говори податак да црква за готово шет и по stoleћа ниједном није девастирана - оскрнављена, рушена или опљачкана! С манастиром Љубостиња, који је изградио Раде Неимар (Раде Боровић) у последњој декади 14. века, данашњим домом монахиња, више пута паљеним и опљачканим, учеснике скупа упознао је домаћин Павле Миљковић

У касарни „Цар Лазар“ ветерани са загребачког Черномерца су обишли Спомен-собу Команде за развој Расинске бригаде, која наставља традиције 125. моторизоване бригаде, једне од пет јединица Војске Југославије одликованих Орденом народног хероја за заслуге у обрани отаџбине после агресије НАТО снага на СР Југославију 1999. године. Кроз поставку - велики број оригиналних докумената, карата, фотографија и заплењеног наоружања током борби са шиптарско-терористичким снагама (ШТС) на Косову и Метохији 1998. и 1999. године четрдесетак јунака из Загреба провео је мајор Симиша Борјанић.

Спомен-собу Центра за логистику, која на скућеном простору презентује дјелатности техничке, саобраћајне, интендантске, санитарне и ветеринарске службе, представио је Небојша Марјановић. Један од експоната - плоча с називом Центра војнотехничких школа КоВ „Генерал армије Иван Гошњак“, скинута с улаза у овај школски центар ЈНА непосредно пред ползак маршевске колоне из Загреба 10. децембра 1991. године, изазвала је посебно емотивне и носталгичне реакције - није тешко погодити и зашто!

На крају боравак, сусрет и дружење у сједишту Расинског управног округа завршени су заједничким војничким ручком који је за учесника овог традиционалног скупа уприличио пуковник Драган Љубић, командант Центра за логистику.

Јосип Новак

Премијера филма „Радо иде Србин у војнике“

СВЕДОЧАНСТВО О ЈУНАШТВУ

Документарни филм „Радо иде Србин у војнике“ Војнофилмског центра „Застава филм“ премијерно је приказан 25. јануара у Комбанк дворани.

Директор Војнофилмског центра „Застава филм“ потпуковник Горан Иконић, поздрављајући публику, истакао је да је премијера уприличена поводом обележавања 140 година војне штампе и 70 година „Застава филма“ – куће која без прекида бележи војнички живот на овим просторима, негујући филмом традиције и чувајући сећања на наше славне претке.

– Да није било Ристе Марјановића и његових фотографија ми данас не би имали јасну слику о јунаштву наше војске од Цера до Кајмакчалана, а свет не би имао потпуну представу о улози и значају српске војске у Великом рату и страдањима које је поднела, поручио је потпуковник Иконић.

Документарни дугометражни филм, који је режирао декан Академије уметности у Београду професор Драган Елчић, екранизована је прича о Ристи Марјановићу (1885-1969) првом српском фоторепортеру, уреднику фотографије „Њујорк Хералда“, који је камером забележио велику епопеју, борбу за оп-

станак и херојство српских војника у Првом светском рату.

Редитељ филма Драган Елчић рекао је да већ 25 година жели да сними филм о Ристи Марјановићу и да је овим остварењем велика прича која стоји иза Ристе само започета, те да се нада да ће добити наставак јер материјала за то свакако има.

Фотографије Ристе Марјановића сведочанство су о паклу албанске голготе, изнуреним, болесним и страдалим српским војницима на обалама Крфа. Изложене на светској изложби у Паризу 1916. године, а затим у Лондону и Њујорку, посведочиле су више од речи да је шест дивизија српске војске спасено и опорављено и да се на Крфу припрема за фронт. Свет је почео да верује у истину да српска војска постоји, а са њом и српска држава.

Чланови екипе, која је са пуно воље, знања и љубави изнедрила ово филмско остварење, поред проф. Драгана Елчића - сценаристе и редитеља и потпуковника Горана Иконића - продуцента су Александра Живковић - организатор, Жарко Пекез - директор фотографије, Александар Ђорђевић - асистент сниматеља и расветљивач, заставник Ивица Стојић - дрон оператор, Јелена Ранковић - монтажер, професор Борис Шувлан - снимање, дизајнер и микс звука, Драшко Јанковић - композитор.

Захвалност за свесрдну помоћ у снимању филма исказана је породици славног фотографа, у првом реду унуци Зорани Војновић, историчару и кустосу Народног музеја у Шапцу Браниславу Станковићу, ауторки изложбе о Ристи Марјановићу одржаној у Дому Војске Србије Снежани Неговановић и драмском уметнику Бори Нанићу, који је нарацијом у филму дочарао сећања Ристе Марјановића.

О фотографијама Ристе Марјановића можда најбоље говори реченица самог њиховог аутора да га је „судбина терала на места где се стварала историја“ и да му је највећа награда за живот и рад критика да ће његове фотографије васкрснути Србију“.

Представљена књига „Велики рат - записано је у камену“

КУЛТУРА СЕЋАЊА

Промоција књиге „Велики рат - записано у камену“, аутора Бранка Богдановића, а у издању Медија центара „Одбрана“, одржана је 29. јануара у атријуму Дома Војске Србије. У књизи су кроз скоро 400 ратна меморијала и приближно 600 илустрација хронолошки приказани догађаји из Првог светског рата који је однео више од милион живота у Србији. Публициста, истраживач, али и аутор више десетина дела, Бранко Богдановић је желео да види колико је у материјалном, а колико је остало у сећању данашњим генерацијама на борце из Великог рата.

–Основна идеја ми је била да забележим сва спомен-обележја која су подигле породице и ратни другови погинулих бораца у време рата, јер она одају највеће емоције – рекао је Богдановић и додао

да је мотив за писање књиге пронашао у свом делу „Браћа по оружје“.

О књизи је говорио и директор Института за новију историју др Миле Бјелајац који је истакао да дело „Велики рат - записано у камену“ негује грађанску пристojност према нашим прецима.

–Ова књига је важна и за историчаре и за општу културу. Она поред наших бораца говори подједнако и о жртвама савезника, али и о гробљима која су Срби подизали непријатељским војницима – рекао је Бјелајац и истакао да овакве књиге подижу културу сећања.

У књизи „Велики рат - записано у времену“ су на 560 страна описани ратни меморијали који су подигнути у част жртвама које је Србија поднела у Великом рату, при чему се пратио историјски контекст.

Из Месног одбора Бежанијска коса

ПЕНЗИЈЕ У ПРВОМ ПЛАНУ

Месни одбор Удружења војних пензионера Бежанијска коса одржао је 20. фебруара пету редовну седницу у проширеном саставу. Поред чланова месног одбора седници је присуствовало неколико чланова месне организације, међу којима и члан Главног одбора УВПС Коста Новаковић, члан Општинског одбора М. Симић и председник МО „Газела“ С. Вујић.

У Дневни ред седнице уврштене су следеће тачке: (1) Информације из УВПС, (2) Активности МО, посебно чланова Месног одбора Бежанијска коса на плану спровођења појединих задатака добијених од Главног одбора УВПС, односно Оп. Одбора УВП Нови Београд и (3) Разно.

Председник месног одбора Милан Калчић обавестио је присутне о новостима у вези са подноше-

њем захтева за издавање биометријског оружног листа, затим о могућностима за враћање смањеног дела пензије од 2014. до 2018. године, а било је речи и о томе шта треба предузети за добијање клуб-картице од компаније „Лукоил“ Србија, АД. Прочитано је и обавештење „Дунав осигурања“ у вези са новим премијама и осигураним сумама за 2019. годину.

Пружене су и информације о претплати на гласило „Војни ветеран, затим о методологији учлањења нових чланова у удружења и о потреби и начину спровођења анкете у вези са повећањем износа чланарине.

Коста Новаковић је обавестио присутне о томе да је формирана Комисија за реорганизацију УВПС и да се ускоро очекује да буде усвојен нови правилник о стабилном збрињавању.

На седници је подржан предлог Фискалног савета за доношење прописа о усклађивању пензија почев од 1. јануара 2020. године. Садашње решење је оцењено као неправедно, посебно због чињенице да усклађивање зависи од воље појединаца.

М. К.

Посета војним пензионерима смештеним у Геронтолошком центру Матарушка Бања

ОБОСТРАНО ЗАДОВОЉСТВО

Делегација Градског одбора УВП у Краљеву са председником Рајком Марашевићем на челу посетила је војне пензионере који смештене у Геронтолошком центру у Матарушкој Бањи.

Да би сусрет протекао што боље у припреми су се ангажовали: млада радница центра Невена Манојловић и пензионер Светозар Тирнанић који је смештен у том центру. У просторији за састанке присутне је поздравио Марашевић и изнео најбитније проблеме који оптерећују војно-пензионерску популацију и шта је Удружење војних пензионера Србије чинило до сада у заштити права својих чланова.

Дружење је настављено разговором са корисницима. Истакнуте су потешкоће везане за закидање дела пензија и здравствено обезбеђење. Као нови проблем, посебно за тешко покретне и непокретне кориснике, наводи се нов начин уплата пензија који предвиђа да се разлика од цене боравка до висине пензије мора уплаћивати на текући рачун појединца. То подразумева одлазак до најближе поште што за ове људе није могуће. Директорка Центра Светлана Радисављевић је навела да центар тражи најповољније решење заједно са експозитуром Поштанске штедионице и нада се повољном исходу, о чему ће благовремено извести. Истакла је чињеницу да је УВПС једина организација која обилази своје пензионере и брине се о њиховом статусу, што је за сваку похвалу.

Поштујући специфичности остарелих, њихове потребе, интересовања али и очекивања са којима долазе, стотинак радника запослених у Центру чини све да унапреди квалитет услуга и да им боравак буде што лепши и безбрижнији. Сви корисници са којима је вођен разговор су се похвално изразили о бризи према њима, квалитету смештаја, храни и другим услугама и активностима које Центар организује.

Нема сумње да је ова посета Геронтолошком центру и разговор са корисницима ове установе побудила велику радост присутних корисника војних пензија и, како рекоше, посета за њих значи да нису заборављени.

Свим војним пензионерима смештеним у Центру уручени су пригодни поклони. Корисници Центра су пожелели да оваквих посета буде и убудуће, а и да редовно буду информисани о статусу војних пензионера.

На крају посете, председник Градског одбора УВП Краљеву Рајко Марашевић је захвалио директорки Геронтолошког центра на бризи коју посвећују војним пензионерима и исцрпним информацијама о свим питањима везаним за њихов смештај у Центру.

IN MEMORIAM Владимир Јагар (1959-2019)

ДО КРАЈА ИСПОШТОВАО ЗАКЛЕТВУ

Владимир Јагар, капетан I класе у пензији и члан Удружења војних пензионера Србије преминуо је 19. фебруара 2019. Сахрањен је 23. фебруара уз присуство великог броја пријатеља и поштовалаца његовог немерљивог доприноса одбрани Југославије. Био је и остао стамени гранит против рушилаца и издајника који су Југославију разбијали пре свега оружаном побуном.

Официр безбедности ЈНА Владимир Јагар домаћој и светској јавности нашироко је постао познат као „капетан из филма Шпегел“, који је први пут телевизијски емитован 25. јануара 1991. године, а касније по познатој операцији службе безбедности ЈНА „Штит“. Инстинктом за правду и слободу, уз официрску заклетву да ће бранити Југославију и војску којој припада, на најбољи начин је спознао шта се „иза брда ваља“, а затим и раскринкао издају рушитеља државе у режији највиших званичника у Хрватској и генерала Мартина Шпегелја, тада већ устоличеног министра одбране Хрватске. Разобличио је Владо његов чин издаје и организовање оружане побуне против ЈНА и Југославије. Никада није прихватио Шпегелеву стратегију побуне „Бум Бум и метак у чело на кућном прагу. Све се шиша без милости. Свако ко се супротстави Хрватској ствари“.

Владо се није уплашио нити се било ког тренутка колебао. Био је одлучан на познатом загребачком процесу пред Војним судом против актера оружане побуне у Вировитици. Сведочио је против Мартина Шпегелја у организовању побуне. Открио је многе чињенице како је Шпегел организовао Вировитичку групу, са Ђуром Дечаком на челу, који је и сам признао своја недела.

Тих 90-тих година капетан Владо, стамени официр безбедности, и његова породица нису били безбедни у Хрватској. Прекомандован је у Београд. Када нису успели да му физички науде, „хрватски бојовници“ су му до темеља срушили родну кућу у селу Градац. Дигли су у ваздух ону исту кућу у којој је капетан Владо разоткривао и уредно документовао Шпегелове планове припреме оружане побуне, илегалног наоружавања и стварања „хрватске војске“. Виспрени, високо-професионални и високоморални контраобавештајцац, на веома стручан начин, тајно је снимиио 120 сати аудио и 19 сати видео записа, који ће остати вечити историјски докуменат како је припремано разбијање Југославије.

Официри ЈНА, а пре свега органи безбедности, остаће доследни у поштовању лика и дела Владимира Јагара. Најближи његови саборци дуго ће памтити одлучност, професионално поштење, храброст и умеће часног официра који није погазио дату заклетву. Био је непоправљив Југословен и изнад свега антифашиста, што је наследио од оца Карла, илегалца из времена НОР-а и преживелог логораша из злогласних усташких логора Градишка и Јасеновац. Поносио се Владо својим Карлом, иначе ратним Шпегелевим саборцем. Карло је сину годину пре смрти поручио: „Запамти Шпегел ће једнога дана издати“.

На дан Владине изненадне смрти, по устаљеном договору, требало је да се видимо, попијемо кафу и испричамо се. Владово срце било је начето са четири бајпаса, што му је, како је говорио, „његова борба дала“. Први пут није одговорио на позив. Очекивао сам да ће се однекуд јавити. До тог часа никада није заказао. Недуго затим јавио ми се његов син Горан, репрезентативац веслачке репрезентације Србије и носилац прегршт златних медаља са светских такмичења и Олимпијских игара и промуклим гласом „Мом тати није добро“...

Није се Владо много жалио на нарушено здравље. Знао је да трпи. Стоички је преболео и неке неправде које су учињене према њему.

Хвала и слава Владимиру Јагару на свему што је учинио за своју војску и државу. Хвала му на данима испуњеним тешким радом и дружењем. Његове колеге и другови Ацо, Симо, Влада, Драгић, Раде чуваће празну столицу у „Стакленцу“. Остаће инспирација и узор официрима безбедности наше војске. Убеђени смо да ће његов пример бити предмет изучавања у школама знаних и незнаних тајних служби света. Хвала Влади што је остао човек.

Симеон Туманов

На крају рата 1918. године ПУТ У СЛОБОДУ

У својим мемоарима, у одељку под насловом „Зора свиће са истока“, Лојд Џорџ је одао највеће признање Србима који су „извршили пробој фронта са неодољивим јунаштом“ и преокренули читаву ратну ситуацију од светског рата ка светском миру

Антанта је повећала број дивизија на 210 према 207 колико је имала Немачка на Западном фронту. Савезничке снаге су у јулу и августу прешле у противофанзиву и присиле немачке армије да се, уз велике губитке, повуку из избочина на Марни и Амијену на „Зигфридову линију“ са које су отпочели пролећну офанзиву 21. марта. Због тако дубоког узмицања, великих губитака и смањења ратних оброка за војнике немачке трупе захватио је дефетизам и антиратно расположење („штрајкбрехери“), па је фелдмаршал Лудендорф, изгубивши самопоуздање, средином године закључио да је „рат попримио изглед очајничке коцкарске игре ... и да би га требало завршити“. Званична немачка историја рата признаје да је управо августовско повлачење трупа на „Зигфридову линију“ представљало „најкрњи дан за немачке армије у историји светског рата“ и да је још тада трасиран „мрачни пут преко Кампињонске шуме (где је немачка делегација потписала акт о капитулацији у штабу маршала Фоша 11. новембра 1918) ка Сали огледала у Версају (где је потписан Версајски мир на штету Немачке 1919. године).

Тај „мрачни пут“, пут пораза Централних сила у Првом светском рату, водио је, међутим, преко Балкана. Наиме, средином лета 1918. године, када су западни савезници преотели оперативну и стратегијску иницијативу на Западном фронту, маршал Фош је био сигуран у коначну победу Антанте. Али је, прецењујући снагу Немачке, предвиђао да се коначна победа Антанте може постићи те 1919. године. Због тога је предвидео да се у наведеном периоду стално спроводе офанзивне локалне операције ради изнуривања и трошења снаге Централних сила. У оквиру тих активности, Фош је предвидео да и снаге на споредном Солунском фронту предузму локалне операције и стално држе непријатељске армије на том фронту под претњом напада и да их везују далеко од бојишта на коме се решава судбина рата.

Припреме за пробој

Пошто је британска влада била изричито против покретања офанзивне активности савезничких трупа код Солуна, Фош је, не питајући за сагласност савезничке владе, као што је био обавезан, за новог главног команданта на Солунском фронту поставио генерала Франше д'Епереа, одличног познаваоца балканских прилика. Затим је француска влада предложила споразум српској Влади и Врховној команди да се без знања Британаца отпочну припреме за офанзиву на Солунском фронту, с тим да се, када Британци приметите да се трупе на фронту припремају за офанзиву, увере да је предвиђена само локална акција на срп-

ском делу фронта под изговором да се жели да се српска војска, пре зиме, спусти са планинских висова у равницу.

Британци се нису дали заварати, па су и тада изјавили да неће за покретање чак и локалне акције дати ни једног војника за ојачавање њихових снага код Солуна и да неће, у случају неуспеха акције Срба, помоћи својим снагама да се ситуација код њих поправи. Следећи упутства своје владе, генерал д'Епере се, одмах по доласку у Солун, састао са регентом Александром и командантима српских армија на командном месту српске Врховне команде на Јелаку. Пошто су Срби већ имали припремљен план за одлучну офанзиву и једва чекали да крену у ослобођење своје Отаџбине, договор је брзо постигнут о покретању опште офанзиве са Солунског фронта у којој је предвиђено да српска војска изврши пробој фронта и буде носилац савезничке офанзиве ка северу. Генерал д'Епере је дао Србима сва појачања која су тражили за извршење пробоја фронта: две дивизије за први дан битке, тешку артиљерију, авијацију, специјалне јединице и обећао подршку свих савезничких трупа дуж читавог фронта у току офанзиве.

Напад Срба почео је 15. септембра 1918. За недељу дана, од 15. до 21. септембра, српске армије су извршиле стратегијски пробој бугарско-немачког фронта у зони снажно утврђених положаја на одсеку Ветерник – Кравица – Соко Козјак. Избијање српских армија на Вардар и освајање централног нервног система непријатељског фронта у рејону Градског, представљало је поразни ударац за Централне силе. Бугарски цар Фердинанд упутио је телеграм немачком цару Вилхелму II са мрачним слутњама: „Ударац на Македонском фронту кобан је за све нас“. Вилхелм је хитно одговорио: „Ми долазимо са свим расположивим трупама да пружимо помоћ и спасење“. Централне силе су заиста убрзано слале трупе у Македонију да спрече напредовање Срба, док су савезничке снаге дуж читавог фронта и даље стајале на полазним положајима. Тако су бокови српских армија, дубоко уклињених у распоред непријатељског фронта са брешом од 40 километара по дубини и 50 километара по ширини, изложиле своје бокове најозбиљнијој опасности због неактивности савезничких трупа, јер су њихова крила била изложена претњама снажних непријатељских групација с лева и десна. Због тога је регент Александар два пута ишао у Солун са захтевом да генерал д'Епере нареди да све савезничке снаге пређу у офанзиву. Д'Епере је сваки пут обећавао да ће издати одговарајуће запевести, али су његова обећања остала без одјека. Он је, наиме, истог дана када су српске армије избиле на Вардар и расцепиле

непријатељски фронт, 21. септембра, добио директиву из Париза да ограничи офанзиву у Македонији и одвоји део трупа за пребацивање и употребу на Западном фронту, уместо налога за енергичан рад. Могуће је да је толико неразуман захтев био у некој вези са обећањима француске владе Британцима о предузимању ограничене офанзиве само на српском делу фронта.

Општа офанзива

Због оклевања главног команданта да покрене све савезничке трупе у напад, начелник Штаба српске Врховне команде војвода Живојин Мишић, схватајући велику опасност по цео подухват ако допусти непријатељу да се прибере, ојача и предузме противнапад, издао је 23. септембра наредбу армијама да, без обзира на заостајање савезничких трупа, одлучно наставе офанзиву у правцу старе бугарске границе истичући, са визионарском сигурношћу, да ће заузимање планина Серте од стране Друге армије и Бабуне од стране Прве армије, на путу према старој граници Бугарске, „имати одлучујуће последице по цео ток рата“.

Тада је генерал д'Епере, најзад, издао дуго очекивану директиву за општу офанзиву на Солунском фронту са обе стране ударног клина српских армија, које су се уклониле између немачке 11 армије на западу (седам дивизија) и бугарске 1. армије (три дивизије) према источном српском боку. Савезничке армије су, најзад прешле у лепегазсто гоњење непријатељских армија. У рејону Скопља и Куманова разбијена је и разоружана немачка 11. армија. Затим је настављена офанзива француских, британских, грчких и италијанских трупа у пуном замаху: ка Београду (српске армије и део француских трупа), Цариграду (Британци), Букурешту (Французи) и у Албанију (Италијани). Занимљиво је подсетити да су се британска и италијанска влада противиле покретању офанзиве са Солунског фронта. Сада су, међутим, ујурбаном довлачиле крупна појачања на Балкан да максимално искористе неочекивани успех Срба, расуло и повлачење непријатељских трупа. Британци су искрцали у Солуну четири нове дивизије, које су одмах усмерили ка Цариграду, док су Италијани пребацили у Албанију нови корпус и образовали нову команду армијског ранга са генерал-пуковником Септимимијем Пјачентинијем на челу, са циљем да освоји читаву Албанију и да се пробију у Црну Гору и далматинско приморје пре него тамо стигну српске трупе.

Бугарска војска је једним моћним ударцем савезничких трупа разбијена и бугарска влада је већ 26. септембра, када су Срби узели Штип и Велес, признала пораз и одлучила да упутила парламентарну делегацију у Солун, где је 29. септембра потписала уговор о примирју је, у име савезничких армија код Солуна, диктирао генерал Франше д'Епере као акт о капитулацији Бугарске. То је било прво примирје које су диктирале савезничке армије у Првом светском рату.

Највећа заслуга за тај историјски подвиг припада Србима и српској војсци. У свом извештају Паризу по извршеном пробоју Солунског фронта, Франше д'Епере је свим савезничким контингентима исказао пригодне комплименте, а за Србе је дословно рекао: „Дајем нарочитог израза нашем дивљењу према српским трупама, које су кроз направљени пролом, са дивном жестином појуриле напред, у отаџбину. Маневри, из-

Значајну улогу у пробоју Солунског фронта имала је артиљерија српске војске

вршени од стране њихове команде, достојне њених трупа у сваком погледу, остаће као узор планинског маневра“. У другом извештају за Србе је нагласио да су „очију упртих ка отаџбини, надахнути неукротивом жестином и пуни вере у своју праведну ствар, срушили утврђења у којима је непријатељ мислио да је недохватљив, и, журнувши кроз његова утврђења, за пет дана одсекли га од вардарске долине и натерали на поразно повлачење“. Лондонски лист „Манчестер гардијан“ је тих дана писао: „Ма колика била велика улога Француза у победи, ипак данас цео свет мисли на Србију“. Поводом закључења Солунског примирја генерал д'Епере је записао у свом дневнику: „Већ тада, 29. септембра, на хоризонту су се видели звоници Будимпеште“. Начелник немачке 11. армије на Македонском фронту генерал др Петер Кирх је у свом делу написао да је пробој Солунског фронта предствљавао - „Први продор у тврђаву Рајха“. Познати енглески војни писац Лидл Харт истакао је да је под утиском догађаја у Македонији, где је скрхан један стуб Централних сила, немачка Врховна команда за неколико дана изгубила живце и да су на вест о бугарској капитулацији Лудендорф и Хинденбург, 29. септембра, „донели пренаглу одлуку да траже примирје мада на Западном фронту није било онолико рђаво колико су они тада претпостављали“. Међутим, вест о „моралном ударцу на Солунском фронту“, нагласио је Лидл Харт, „брзо је прохујала кроз целу Немачку. Ништа је није могло спречити и зауставити“. Француски парламент је 30. септембра усвојио резолуцију у којој се каже „Споредни Солунски фронт од сада постаје главни“. Истражна комисија немачког Рајхстага, која је испитивала узроке пораза 1918. године, закључила је да је рат био изгубљен у војном смислу када је слом Бугарске, за којом је дошао слом Аустроугарске за време повлачења Немаца на Западном фронту у септембру 1918. године, потпуно изменио ситуацију немачке војске на бојном пољу. Од тог времена био је, очигледно, узалудан сваки покушај да се мир добије чисто војничким путем“.

Неодољиво јунаштво Срба

У својим мемоарима, у одељку под насловом „Зора свиће са истока“, Лојд Џорџ је одао највеће признање Србима који су „извршили пробој фронта са неоодољивим јунаштвом“ и преокренули читаву ратну ситуацију од светског рата ка светском миру.

После капитулације Бугарске, српска војска је, помогнута групом од две француске дивизије и одредом генерала Транијеа, продужила силовиту офанзиву из Македоније на север и, пошто је разбила далеко надмоћније снаге Аустроугарске и Немачке код Врања, Ниша, код Крушевца и на крагујевачким положајима, српске армије су под командом војвода Петра Бојовића и Степе Степановића протерале непријатељске армије из Србије преко Дунава, Саве и Дрине, ослободиле читаву Србију и Црну Гору и већ 1. новембра предњим деловима прешле на територију Аустроугарске. То су биле прве савезничке трупе које су прешле на територију једне од главних непријатељских држава, а то су биле јединице српских армија, које су после ослобођења своје отаџбине, ослободиле Босну и Херцеговину, далматинском приморје са Дубровником, Сплитом и Книном (2. армија), Војводину, Славонију, Барању и, до средине новембра, избиле на линију Арад-Темишвар-Суботица-Баја и упутиле посебне одреде у Загреб и Љубљану и мешовити српско-француски одред на Ријеку (1. армија). У међувремену државе Централних сила положиле су оружје, једна за другом: Турска 30. октобра, с којом су у име савезника уговор о примирју потписали представници британске армије на Јејејском острву у Мундросу; Аустроугарска се предала 3. новембра, када је њена делегација потписала примирје код Падове у седишту италијанске Врховне команде. Делегација немачке Врховне команде и Владе потписале су уговор о примирју у Кампионској шуми у штабу маршала Фоша, и, најзад, делегације нове мађарске владе, коју је после одвајања Мађарске од Аустрије образовао Михаљ Карољи, потписала је уговор о примирју 13. новембра у Београду, који су им, у име савезника, диктирали војвода Живојин Мишић и генерал Пол Анри; уговор о Београдском примирју потписао је у име Мађарске министар Бела Линдер.

Ланчана капитулација

Потписивањем последњег Београдског примирја окончане су војне операције у Првом светском рату и отпочело је прекомпоновање политичке карте Европе на рушевинима Централних сила.

Из наведених података о последњим месецима Првог светског рата може се, без усетења, истаћи видан допринос српске војске коначној савезничкој победи 1918. године.

Међутим, ту чињеницу нису могли тако лако да уваже охоли и сујетни главнокомандујући генерали западних савезничких земаља, страхујући да им мали савезник својим успехом на споредном ратишту помрачи славу победилаца на главном фронту, који иначе, како је војни историчар Петар Томац с разлогом истакао, нису имали идеју како да на очигледан начин покажу Немцима своју надмоћ на самом крају рата и нанесу поражавајући удар немачким армијама које су до последњег дана одржале континуитет свог фронта на тлу француске и Белгије и „мрачни пут“, који је споменуо Лудендорф, дакле, водио је са Солунског фронта, преко Балкана, који је трасирала српска војска са одлучујућим утицајем на ланчану капитулацију држава чланица Централних сила, на краћење светског рата за годину дана. Међутим, приликом обележавања годишнице велике победе савезника у Првом светском рату, на свечаној церемонији у Паризу, како је Константин Фотијадес истакао у свом делу („15. септембар 1918. године“) Солунски фронт и светска историјска победа Срба у Македонији једва да су споменути.

Први светски рат дао је у војним, политичким и техничким областима многе поуке, али је остало у најдубљем памћењу по огромним разарањима, пустошењима и људским жртвама. Од свих учесника у Првом светском рату, сразмерно величини и броју становника, најтеже ратне последице претрпела је Србија и српски народ. Сваки пажљив читалац моћи ће, читајући ову књигу, да уочи величину мале Србије која је на волшебан начин истрајавала између „дивова“ – Централних сила и Антанте – у рату 1914–1917. године у којима се са великом чашћу борила за слободу, најсветлији идеал човечанства.

Протекло столеће је показало, као што се то догађало увек у прошлости, да се једном битком или једним ратом не решава судбина појединих народа и света у целини за сва времена, већ остају само искуства и путокази шта ваља чинити у будућности.

У светском рату 1914–1918. године најрељефније се показало да за крајњи резултат у борби, у операцијама и у току целог рата, пресудна улога припада човеку, борцу. Начелник немачке врховне команде фелдмаршал Лудендорф, упоређујући квалитете појединих армија учесника у Првом светском рату, чак је с дивљењем писао о српској војсци и, упоређујући је с другим војскама, у својим Успоменама записао да се „српска војска годинама борила изван своје земље и тиме дала сјајан пример велике љубави према отаџбини...“ Такве особине могла је да има само она војска чији су војници имали високо политичко-моралне особине, самопожртвовање, одлучност, борбено стваралаштво и вољу за победом у рату. Сасвим је разумљиво да све ове особине могу да испоље у рату само борци којима су циљеви рата блиски и разумљиви, учесницима у праведном ослободилачком рату, управљеном против отимача, интервентна и агресора. То су управо особине које су красиле српске војнике и сваког српског грађанина. На основу таквих квалитета Срби су истрајали у гигантској борби за слободу и потпуно заслужено заузели најистакнутије место међу слободним демократским народима света на крају великог светског рата.

П. О.

Уређује: мр
сц. др Часлав
Антић

Болест звана Хашимото тиреидитис

ОМЕТАЊЕ НОРМАЛНОГ ЖИВОТА

Аутоимуна тиреоидна болест се може јавити придружено другим, добро дефинисаним аутоимуним обољењима, као што су тип I шећерне болести, Адисонова болест, системске болести везивног ткива... Виртиго (вртоглавица) је чест епифеномен и весник настанка болести.

Место где се налази
штитаста жлезда

Поремећаји у функцији и структури штитне жлезде су после дијабетеса на неславном другом месту међу ендокринолошким поремећајима.

Шта је Хашимото тиреоидитис?

Штитна жлезда (*glandula thyreoides*) је заправо жлезда са унутрашњим лучењем која је смештена са предње стране врата, испред гркљана и има изглед штита или лептира. То је највећа жлезда у људском телу која лучењем хормона тироксина (T4) и тиронина (T3) регулише метаболизам свих ткива у организму, а лучењем хормона калцитонина учествује у регулацији калцијума у крви. Регулација и секреција тиреоксина и тиреотонина налази се под контролом тиреостимулушућег хормона који лучи хипофиза (TSH).

Године 1912. у Берлину, јапански лекар Хакару Хашимото описао је посебан облик снижене функције штитасте жлезде, назвавши је лимфоматозна струма, због богате лимфоцитне инфилтрације на хистолошком препарату. Иако је прошло више од 100 година, још се у клиничкој пракси користи термин хронични лимфоцитарни тиреоидитис - Хашимото. Поштујући садашња сазнања о механизму настанка, болест се термилошки одређује као аутоимуна тиреоидна болест. (АИТВ).

Суштина је да имунолошки систем не препознаје као своје непознато ткиво и

стара антитела (АТ). Мета агресије је тиреоидна пероксидаза (ТПО), ензим који учествује у стварању тироидних хормона или тиреоглобулин (Tg), протеин на коме се врши синтеза хормона. Ова антитела су по биолошким ефектима деструктивна и доводе до снижене функције жлезде. Такође се могу створити и антитела према рецептору TSH која су стимулаторна и доводе до појачане функције, па настаје Гревс-Вазадовљева болест (у народу позната као струма-гушавост). Истовремено могу постојати све три врсте антитела. Зависно од тога која доминирају, појављује се појачана или снижена функција.

Иако није превило, врло често, после лечења или доста касније, Грејсвова болест, због доминације ТПО-АТ, улази у трајну хипотиреозу. Обрнут след догађаја је ређи, али је могућ. Сумирано аутоимуна тиреоидна болест се може испољити као примарна хипотиреоза (Наšimoto tireoiditis), Грејсв Базедевљова болест и тихи или постпорођајни тиреоидитис, који најчешће препознајемо, мења функцију жлезде. Сви ови поремећаји су у суштини иста болест са различитом тиреоидном функцијом.

Аутоимуна тиреоидна болест се може јавити придружено другим, добро дефинисаним аутоимуним обољењима, као што су тип I шећерне болести, Адисонова болест, системске болести везивног ткива... Вир-

тиго (вртоглавица) је чест епифеномен и весник настанка болести.

Узроци настанка болести

Разлози за настанак болести су пре свега генетске диспозиције (честа појава међу ближним члановима породице), грешке у трансферу информација између имунокомпетентних ћелија, хормонски профил (жене чешће оболевају или појава после порођаја), појачан унос јода и зрачење. Оцењује се да око пет одсто популације има неки од облика аутоимуне тиреоидне болести. Вероватно томе доприноси измењана животна средина и рано препознавање, због све чешће примене ултразвучне дијагностике.

Болест може да се препозна случајно у току ултрасонографије крвних судова врата или из другог разлога. Обично се у току ехо прегледа дојки прегледа и штитаста жлезда, брачни стерилитет је циљана провера у току припреме за вантелесну оплодњу, нерегуларност менструалног циклуса. Понекад је то осећај нелагодности при бази врата, осећај „кнедле” у грлу, надражај на кашаљ и алергија. Најчешће у овим случајевима тиреоидна функција није измењена, а ултразвучни налаз је врло карактеристичан. Налаз повишене концентрације ТПО-Ат и Tg Ат је потврда дијагнозе. Заједно са Ат проверава се и ниво TSH који је најосетљивији показатељ функције штитасте жлезде.

У узнапредованој болести јављају се класични симптоми хипотиреозе: умор, малаксалост, надимања, безвољност, осећај хладноће, опстипација, болови и слабост у мишићима, мекоткивни отоци лица са дифузним увећањем жлезде

Лечење

Приступ лечењу је индивидуалан. Постојање болести са нормалном функцијом жлезде захтева само клиничко праћење у шестомесечним интервалима када се прати ниво PT-4 и TSH.

Препоручује се органски везан селен у дози од 100 до 200 мг дневно, Накнада тиреоидним хормонима се започиње када концентрација TSH а достигне вредност 9 - 10 mU/ml. Функција жлезде прогресивно слаби што у спонтаној еволуцији захтева повећање дозе лека. Критеријум за дозирање лека је ниво TSH. Лечење је доживотно. Терапија се уводи раније код болесника са присутним симптомима хипометаболизма, повишеним липидима и када жлезда расте.

Код жена у репродуктивном периоду, које планирају трудноћу, одмах се започиње са супституцијом са циљем да се TSH смањи испод 2,5 uIU/ml.

Из искуства и ниже вредности имају повољан ефекат на концентрацију. Важно је напоменути да када се констатује трудноћа, дозу одмах треба повећати за 25 mcg због важности тироксина за развој плода.

На време препозната болест и започето лечење ни на који начин не хендикепирају оболелог. Изутетак је појава нодуса (чвора) у жлезди која захтева опрез због могућности малигнитета. Препорука је годишња ултразвучна контрола.

Проф. др сци. мед. **Анђелковић**
Мр.мед.сц **Ч. Антић**

Што је више лекова, то је већа дилема када их узимати

Правилно узимање лекова

ПРЕ ЈЕЛА, ЗА ВРЕМЕ ИЛИ ПОСЛЕ ЊЕГА

Да ли лек треба да се узима пре, после или током оброка, једно је од најчешћих питања на тему правилног коришћења лекова. Од давнина је позната чињеница да храна утиче на деловање лекова. Под утицајем хране, не мења се деловање свих лекова, али ако се јаве промене, могу бити узроковане или врстом хране која се узима или временом када се узима.

Нежељене реакције и ефекат лоше комбинације лекова и хране могу бити веома озбиљни. Ризик од интеракције лекова и хране посебно је велик код старијих пацијената који користе већи број лекова, а под ризиком су потхрањене особе, оболели од малигних болести, пацијенти ослабљеног имунитета и они на парентералној исхрани (путем инфузија или катетера).

Генерално, чврста храна, посебно богата мастима и дијететским влакнима одлаже пролазак орално узетих лекова (кроз уста) из желуца у танко црево, па смањујући њихову ресорпцију последици и почетак дејства. Ако се од лекова очекује брз ефекат, на пример аналгетик (лек против болова) најбоље је да се узима на празан стомак, како би ресорпције била бржа. Поједине лекове треба узимати истовремено са храном, како би се спречила иритација (надражај) гастроинтестиналног тракта. На пример, неке нестероидне антиинфламаторне лекове као што су аспирин, диклофенак, ибупрофен треба узимати са храном да би се смањило њихов надражајни ефекат на желуцац. Лекови који се користе у терапији дијабетеса, због природе дејства потребно је узимати непосредно пре јела. Све шира палета лекова и дијететских препарата, различите дијететске навике и све разноврснија храна, отварају могућност за неограничен број интеракције хране и лекова. Због тога су фармацеути најпозванији да саветују да ли лек треба користити на празан стомак или не. Из тог разлога обавезно питати фармацеута у апотеци да објасни како да се правилно користе лекови.

Мр. Ч. Антић

Врехлада и грип ће нестати за тили час

ТРИ НАРОДНА ЛЕКА

Када осетите прве симптоме прехладе или грипа, припремите неки од ових природних напитака и сачувајте здравље.

Прехлада и грип спадају у најчешћа обољења респираторног тракта, а прехлада се јавља чешће него све остале болести заједно. Већина људи се прехлади неколико пута годишње, обично у пролеће и јесен. Ако осећате да ћете се разболети морате одмах почети да преузimate неопходне мере.

Ујутру се пробудите лепо и одморни без отеклог лица

Почевши са борбом против првих симптома прехладе у почетној фази, могуће је да се спречи развој озбиљних обољења (грипа, бронхитиса итд) и запаљенских процеса у организму.

Ова три једноставна, али ефикасна и проверена народна рецепта помоћи ће вам да се изборите са почетним симптомима прехладе и грипа, зауставити и спречити напредовање болести:

1. Овај напиток је при-

родна замена за популарне лекове против грипа, који можете направити сами без одласка у апотеку.

Ако осећате прве симптоме прехладе или грипа урадите следеће:

У 1,5 литар прокуване и охлађене до собне температуре воде додајте 1 супену кашику крупне (пожељно морске) соли, сок од једног лимуна и 1 грам аскорбинске киселине. Аскорбинску киселину у себи поседује шумећа таблета или витамин Ц у праху.

По жељи можете засладити кашиком меда. Добро промешајте и попијте овај раствор у року 1,5 сата. По потреби поновите још једном.

2. Код првих симптома прехладе одлично помаже и овај рецепт:

Угрејте 100 мл црног вина, додајте у њега 1/4 кашикице млевеног бибера и 1 кашику меда. Промешајте и попијте топло пред спавање.

3. И трећи, проверени рецепт, који сам такође испробала на себи и који је 100% ефикасан.

Познати лек против прехладе и кашља – вруће пиво са медом.

Не може се рећи да је ова мешавина има пријатан укус, али веома је ефикасна!

Флашу пива од 0,5 л (тамног или светлог) наспите у шерпицу и угрејте, да буде вруће. Скините са ватре и додајте 2 кашике

меда и прстохват цимета и каранфилића и промешајте. Пијте у току вечери, пред спавање, малим гутљајима. После лезите у кревет.

Ова смеша има прилично непријатан укус, али код прехладе, грипа и кашља делује веома ефикасно.

Овај напиток омекшава и смањује кашаљ, поседује антиинфламаторно дејство, подстиче знојење, које извлачи прехладу из организма.

Знојење, као и у случају са рецептом са вином, је одавно позната и призната метода лечења почетних симптома прехладе и грипа, које укључује одбрамбене механизме организма, који се боре са вирусима.

У сва ова три случаја можете природним путем победити прве симптоме прехладе и грипа буквално за један дан.

Извор: uspesnazena.com

SLUŠNI APARATI NA LEKARSKI RECEPT POSEBNE POGODNOSTI ZA VOJNE PENZIONERE !

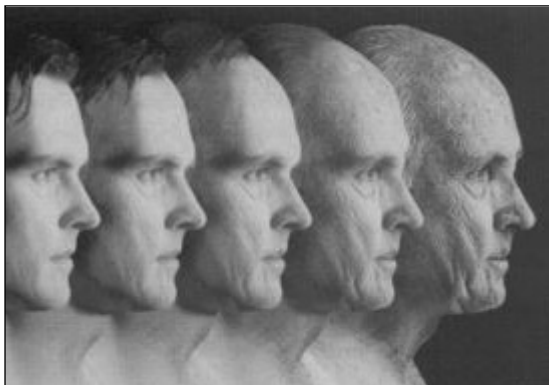
- VRHUNSKA AMERIČKA TEHNOLOGIJA
- NEVIDLJIVI SLUŠNI APARATI
- PRODAJA NA RATE

BEOGRAD, Sazonova 18a
011/2435-924

NOVI SAD, Vase Pelagića 4
021/425-370

WWW.SLUSNIAPARATIZONEX.RS

Рedefинисање „трећег доба”

КАД ПОЧИЊЕ СТАРОСТ

Позне године не доносе само ограничења, него и нове могућности

Старост се код свих људи не манифестује на исти начин

Младост је дар природе, али старост је уметничко дело”, написао је својевремено један од најутицајнијих афористичара 20. века, пољски песник Станислав Јержи Лец (1909-1966). Шта је, међутим, поуздан одговор на једноставно питање - када почиње старост?

Већ је устаљено да је данашње доба, доба дуговечности, која се, захваљујући науци, медицини и технологији, свугде продужава. Већ је сасвим сигурно да ће наши потомци живети дуже од нас, као што, уосталом, ми живимо дуже од својих предака. Биолошка граница се, међутим, не поставља, а са друштвеног аспекта учестале су расправе о томе колико су готово сва друштва на планети (не)спремна за очекивано повећање постотка својих становника у „трећем добу”.

Истовремено, дефиниција тог „трећег доба” - старости - мења се више него икад. Није, сасвим сигурно, исто бити стар данас као што је то било пре само 50 година.

Да ли старост почиње у моменту када се завршава радни век, када се формално постаје „сениор”? Ако је и тако, тај међаш није универзалан: негде се у пензију одлази са 65 година (и мање), другде са 67, а у најави је и померање те границе на 70 (са великом вероватноћом да ће, кад то постане реалност, уследити ново подизање навише).

Да ли је почетак старости можда онај срећни моменат када нам на свет дође пр-

ви унук или унука, кад званично постајемо деде или бабе? Или је то нешто што се тако сагледава само из перспективе млађих.

Како год било, број година колико смо живели по правилу није тачан индикатор колико смо остарили. Старост наине долази неприметно и, веровали или не, колико смо стари одређујемо сами. Тачно је да кад оседимо много тога не можемо више „као некад”, али и то је индивидуално: неки међу нама одржавају своју мобилност и енергију и даље на високом нивоу, док се други некако предају, па неке ствари раде спорије него што стварно могу.

Због тога је можда најтачнија дефиниција старости у одговору на питање које је поставио легендарни амерички играч бејзбола Сечел Пејц: „Колико година бисте имали да не знате колико имате година”. Или оно што је рекла друга америчка легенда, глумица Меј Вест, чија је каријера потрајала седам деценија: „Никад нисте толико стари да не можете да budete млађи”. Пабло Пикасо је, колико по својим сликама, остао упамћен и по својој виталности у поодмаклим годинама (умро је са 91), али и по својој констатацији да је „потребно много година да се постане млад”.

Према алманahu светских чињеница који саставља ЦИА, на најдужи очекивани животни век могу да рачунају они који данас на свет долазе у Монаку - 89,4 година - а најкраћи бебе тек рођене у Чаду, једној од најсиромашнијих нација на планети - 50,6. У првој лиги дуговечности очекивано

су и Јапан, Сингапур и Швајцарска, а на дну су још и Авганистан, Сомалија, Гвинеја Бисао...

Ми смо негде у „златној средини” ове листе, са 75,7 година очекиваног животног века. Ниже смо рангирани од Босне и Херцеговине (76,9), Македоније (76,4) и Хрватске (76,1) - али треба имати у виду да је реч само о статистички просецима, и да на ове бројеве више утичу они који умиру млади, него они који доживе дубоку старост.

Захваљујући порасту дуговечности, наша планета ће на средини овог века имати око 9,7 милијарди становника (сада их је 7,6), при чему ће један од шесторо бити старији од 60 година. Оно што се из данашње перспективе предвиђа будућим сениорима, то је да ће бити физички и ментално виталнији и генерално здравији од данашњих. То потврђују и истраживања ставова „миленијумске генерације” (оних који су рођени крајем прошлог и почетком овог века), чији готово сваки други припадник изјављује да води рачуна о својој физичкој кондицији и здравој исхрани.

Оно што је главна порука свих студија све важније науке о старењу, јесте да постоје неки фактори који убрзавају (иначе неизбежно) физичко старење. Међу њима су пушење, гојазност, неправилна исхрана, стрес, недовољно кретање и околина (квалитет ваздуха који удишемо).

Истраживачи су данас фокусирани на факторе који могу да успоре процес старења, односно промена у ћелијском метаболизму (што се популарно назива трагање за „еликсиром младости”) и у томе постижу обећавајуће резултате у лабораторијама. Једна од новости у том погледу је и „прецизна медицина”: да се терапија и лекови за неке болести одређују на основу генетског склопа пацијента.

Истовремено, указује се и на „лекове” који су доступни свима, а који се састоје од става и односа према старости. Најчешће се у том погледу помиње да је најважније и у поодмаклим годинама задржати сврху постојања: да сваки дан почиње са смислом, са неким планом и обавезом.

С тим у вези све више пажње се посвећује и новом „прекретничком добу” - „геронтолесценцији”, које се дефинише променама које се у животу збивају између 50. и 75. И ова фаза је, као и адолесценција - прелазни период из детињства у зрелост - обележена психичким и емоционалним кризама и бурним превирањима и лутањима. По томе, граница на којој почиње „права” старост је кад се наврши 75.

Наравно, велика пажња се поклања и највећој претњи коју доносе поодмакле године - деменцији и Алцхајмеровој болести, као њеној најчешћој форми - за које засад нема лека, али се све више користи савремена информатичка технологија која омогућава надзор неговатеља над особом коју због овога не може самостално да живи.

Најзад, без обзира кад почиње (зна се како се завршава - „будућим непостојањем”), завршена фаза живота може да буде испуњена, па и радосна. Доноси пре свега мудрост - у светлости искуства помирене жеље. То значи да се, уместо ограничења које доноси старост - треба више бавити могућностима које пружа.

М. Бекин

Извор: *Глас осигураника*

Интерно гласило
војних ветерана

ИЗДАВАЧ

Удружење војних пензионера Србије Београд,
Браће Југовића 19

ЗА ИЗДАВАЧА
Љубомир Драгањац

НАСЛОВНА
СТРАНА:

Дизајн:
Милен
Чуљић

Година XVII. Број 181. ФЕБРУАР, 2019.

ГЛАВНИ И ОДГОВОРНИ УРЕДНИК
Звонимир Пешић

ЛИКОВНО-ГРАФИЧКИ УРЕДНИК
Милен Чуљић

СТАЛНИ САРАДНИЦИ
Др Часлав Антић мр Александар
Симоновски, мр Милан Шумоња,
Будимир М. Попадић, Душан Старчевић,
Влада Ристић

ДОПИСНИЦИ
Добросав Алексић (Алексинач),
Предраг Добић (Сремска Митровица),
Радивоје Здравковић, (Подгорица),
Будимир М. Попадић (Нови Сад),
мр Александар Симоновски (Крашевцац),
Стеван Стојановић (Шабац),
Драгослав Ђорђевић (Крагујевац),
Драган Дабетић (Зајечар)

ФОТОГРАФИЈЕ У БРОЈУ
Будимир М. Попадић М. Чуљић, дописници
и сарадници

УНОС ТЕКСТОВА
Редакција

Лист излази месечно.
Телефон-факс: 011/322-8076

ШТАМПА
Пан-пласт, Београд

Адреса, Београд, Браће Југовића 19

Ел. пошта: uvps.veteran@gmail.com
Сајт Удружења <http://www.uvps.rs/>

ISSN 1452-3809

ЦИП –
Каталогизација у
публикацији
Народна
библиотека
Србије Војни
ветеран ИССН
1452-3809

Адвокатске услуге за КВП

БЕСПЛАТНИ САВЕТИ И ПОВОЉНИЈЕ ОСТАЛЕ УСЛУГЕ

На основу уговора о пословној сарадњи
закљученог са УВПС, адвокати:

*Ивана Ц. ЈОВАНОВИЋ, из Београда, ул.
Балканска бр. 18, локал 93 (ТЦ „Ивани-
јум“), тел. 011/2644384 и 064/1735395; Кли-
јенте прима: уторком: од 17.00-19.00 часо-
ва;

* Славица Јањић и Љиљана ЈАКОВЉЕ-
ВИЋ, из Београда, Хајдук Вељко венац 4-
6, тел. 011/415-3467, 064/8586510 и
069/162-3244; Клијенте примају понедељ-
ком, средом и четвртом: зими од 17.00 -
19.00 а лети од 18.00 -19.30;

*Гордана БУЧЕВАЦ СТЕФАНОВИЋ, из
Шапца, ул. Патријарха Павла бр. 10, тел.
015/314307 и 064/2328165; Клијенте при-
ма: четвртом од 18.00 - 19.00 часова;

*ВЕСОВИЋ Н. МИРЈАНА у Београду,
Ул.Шуматовачка бр. 149, суботом од 11-
15 часова и у Крагујевцу – Ул.Светозара
Марковића бр. 19, средом од 15-18
часова.

За потребе војних пензионера ови адво-
кати обављаће следеће правне послове: да-
ваће бесплатне правне савете и пружаће
све остале адвокатске услуге уз накнаду по
важећој адвокатској тарифи умањеној за 20
одсто (адвокати Љиљана Јаковљевић и
Гордана Бучевац Стефановић), односно 30
одсто (адвокат Ивана Јовановић). Редо-
след адвоката дат је по редоследу склапа-
ња уговора.

УСЛУГЕ ВЕЗАНЕ ЗА САХРАНУ ПРЕКО УДРУЖЕЊА

Уколико користите услуге у вези сахра-
не преко Удружења војних пензионера Ср-
бије требало би да знате да услуге могу ко-
ристити чланови УВПС, чланови њихових
породица, као и сви остали војни осигура-
ници.

Преко Удружења могу се добити комп-
летне услуге везане за сахрану:

- организација и заказивање термина
за сахрану или кремацију,
- упис у матичну књигу умрлих,
- спроводница за пренос покојника,
- штампање посмртних плаката,
- продаја погребне опреме,
- превоз покојника,
- организација војних почаста,
- помоћ око сређивања докумената
пре и после сахране ради регулисања
права чланова породице после смрти
војног осигураника,
- бесплатан долазак у стан породице
преминулог ради договора.

Све додатне информације могу се до-
бити у месним и општинским организаци-
јама УВПС, или директно на тел. 011/8333-
142 и 011/6161-769; 064/1660-423 и
011/3181-812.

ПЕНЗИОНЕРСКО ЂОШЕ

Живот је за све и свуда,
али само за вечиту тишину
није.

Ако тонеш тежином камена,
без наше помоћи се не можеш
спасити.

Ако твој вапај еха нема,
ти ниси у природној средини.

Смисао будућности нам је јача
од осећања прошлости.

Конформиста не разуме
ексцентрика и обрнуто.
Зато вас молим да се нађемо на
пола пута.

Месождери и људождери се
разликују по томе што се
првих не мораш превише
прибојавати.

Драган М. Живаљевић

ВЕОМА ПОВОЉНЕ СТОМАТОЛОШКЕ УСЛУГЕ ЗА ВОЈНЕ ПЕНЗИОНЕРЕ

У склопу сарадње са УВПС, Стома-
толошка ординација „Президент М“,
Звездара, Михаила Булгакова (бивша
Душана Петровића Шанета) 46, са ти-
мом искусних стручњака, војним пен-
зионерима нуди бројне погодности:

Део услуга бесплатно – стоматоло-
шки преглед, консултација и стручно
мишљење,

Остале стоматолошке услуге (проте-
зе, пломбе, надogradње и друго), уз
значајне финансијске погодности –
плаћање на рате или са попустом, у за-
висности од врсте услуге.

Доказани тим стручњака нуди **све
стоматолошке услуге брзо, квали-
тетно и повољно.**

Телефони за контакт и информаци-
је: **011/342-7481, 063/214-800,
064/135-1487.**

Данас је Музеј техничка и културна установа од значаја за туризам Србије.

Плате запослених су редовне и повећане за 60%. Сада је плата запослених изнад републичког просека.

Предност овог музеја је чињеница да се кроз изложбenu поставку може пратити развој наше земље кроз технолошки напредак и кроз везивање на Исток или запад. У последње три године уложили смо више од десет милиона динара на име инвестиција. Тренутно рестаурирамо путнички авион „каравела“. Тај посао раде лиценцирани радници. Из специјализоване установе су нам за тај посао тражили 80.000 евра, а ми ћемо у сопственој режији радове извести за само 15.000 евра. Сопственим средствима приредили смо изложбу „Српска авијатика у Великом рату“ коју је посетио велики број људи. Рејтинг нам је значајније скочио пре извесног времена, када смо допремили тренажер за летачку обуку на авионима „Боинг“ 737. Све је више будућих pilota из региона који овде долазе на обуку. Тренажер је атракција и за редовне посетиоце. Овде су претежно војни експонати. Цивилних је значајније мање у односу на војне авионе и хеликоптере. У нашој сувенирници могу се купити занимљиви предмети и издања Музеја. У току је сређивање богате архиве којом располажемо у којој су документи, фотографије и филмске траке из различитих периода историје. Тиме ћемо олакшати помоћ истраживачима, казује директор Миливојевић.

Највише посетилаца је из редова ученика основних и средњих школа.

Једне суботе дошао у Музеј главом и брадом Холанђанин. Био је веома разговорљив. Све га је занимало у вези са изложеним авионима. Испричао ми је да је из Немачке дошао специјално да види само Ваздухопловни музеј и да истог дана поподне наставља пут за Холандију. Забележено је и неколико посета из Аустралије и других далеких земаља. Разлог су уникатни авиони и оне летелице које се сврставају у раритете. „Икарус“ Ф49 А, директан је дериват из продукције чувеног „Рогожарског“ ИК-3, понос и дика наше ваздухопловне индустрије. Ту је и чувени совјетски ЈАК 9б т, затим „хоки вул“ 190, поседујемо британски „спитфајер“, немачки „месертшмит“ који су обогатили збирку летелица из Другог светског рата. Из послератног развоја југословенских ваздухоплова изложен је и авион у коме пилот управља авионом из лежећег положаја. Испричао нам је кустос Дарко Младеновић.

И док из дана у дан рејтинг Ваздухопловног музеја расте, између осталог и увођењем нових предмета у сталну поставку и због истраживачких продора запослених у тој научно-културној институцији, дотле колектив мучи за сада непремостив предмет. Кровна конструкција здања пропушта воду на неколико места, а кроз степенице вода продира у депо где се налази највеће благо. Потребно је, на име, да и држава помогне да зуб времена не упропасти експонате непроцењиве вредности.

Звонимир ПЕШИЋ

ЛЕТЕЛИЦЕ КАО НА ДЛАНУ

Музеј ваздухопловства плод је вишегодишње сарадње Команде Ратног ваздухопловства и цивилних ваздухопловних институција које су учествовале у његовом настајању и развоју.

Идеја о оснивању једног таквог музеја родила се практично са рађањем ваздухопловства на овим просторима. Шест месеци од лета Суботичанина Ивана Сарића, који је конструисао први авион на нашим просторима, 9. јануара 1911. године, пилот Едвард Русијан на моноплану конструкције Михајла Мерћепе, полетеће у Београду над Калемегданском тврђавом. Међутим, услед снажног ветра долази до лома крила и пада авиона, при чему Русијан трагично страда. Тај догађај су посматрали и ученици београдске реалне гимназије, међу којима и Страхиња - Бане Нушић, син нашег познатог комедиографа, који узима део ребра са крила пале летелице. Пред одлазак у Први светски рат оставља га мајци на чување јер ће, по његовим речима, то бити вредан предмет у будућем музеју, што се и обистинило.

Непосредно по завршетку Првог светског рата, развија се свест о потреби очувања летелица и формирања ваздухопловне збирке. Већ октобра 1925. године у Београду, у палати браће Милетић на Обилићевом венцу, одржана је Прва ваздухопловна изложба у организацији Аеро клуба. Ову изложбу је видело преко 40.000 посетилаца, где су били постављени авиони Блерио ХИ, Бреге ХИВ, Бреге ХИХ, Спад и Бранденбург.

У Војном музеју на Калемегдану од 1936. године, пријемом хидроплана Икарус ШМ бр.5, којим је још 1925. године у Центру Поморског ваздухопловства у Кумбору летео Краљ Александар I Карађорђевић, почиње да се формира ваздухопловна збирка. Децембра 1938. године подиже се хангар за Авијатичарско одељење при Војном музеју, где се смештају прикупљене летелице. Нажалост, у јануару 1940. године хангар се урушава под теретом снега и оштећује експонате.

Од 28. маја до 13. јуна 1938. године у Београду, на локацији Старог сајмишта, одржана је Прва међународна ваздухопловна изложба, где су поред летелица које је у то време произвела домаћа ваздухопловна индустрија били изложени и неки од познатих страних авиона. Међу изложеним ваздухопловима били су: Блерио ХИ, ловац из Првог светског рата СПАД VII, хидроавион домаће конструкције ШМ и Потез ХХВ, којим су пилоти Сондермајер и Бајдак 1927. године обавили рекордан лет на маршрути Париз-Бомбај-Београд.

Сви ови авиони који упечатљиво обележавају тадашњи развој ваздухопловства бивају уништени у Априлском рату. Страдао је и део ваздухопловних предмета који су се налазили у Војном музеју на Калемегдану, јер није извршена планирана евакуација музејских предмета у манастир Студеницу.

Након Другог светског рата, група инжењера, Коста Сивчев, Борис Цијан и Мирослав Спасић, који обнављају Ваздухопловни опитни центар на Старом београдском аеродрому, сакупља већи број авиона са намером да буду сачувани за будућу музејску збирку, али наређењем Команде ваздухопловства о расходу трофејних ваздухоплова велики део ових авиона је уништен. Ипак, неколико вредних авиона је сачувано како би употпунили предвиђену изложбу поводом десетогодишњице устанка против фашизма. Изложба је отворена 1951. године у Горњем граду на Калемегдану на простору од 50.000 м², где су приказани примерци непријатељских авиона и авиона НОВЈ, као и оних који су били актуелни у тадашњем Ваздухопловству ЈНА. Том приликом Војном музеју је ВТИ трајно уступило авионе Рогожарски П.В.Т., Фокс Вулф ФВ 190Ф, Фиат Г-50 бис и Сајман 200. Ваздухопловна збирка се обогачује 1953. године са авионима Харикен Мк IV, Спитфајер Мк V и Ме-

сершмит 109Г-2, као најпознатији ловци из Другог светског рата.

У Команди Ратног ваздухопловства 1955. године, након више иницијатива, почела је да сазрева идеја о потреби формирања једне институције која би сакупљала документа и друге артефакте и неговала наше ваздухопловне традиције, па је због тога је у згради Команде у Земуну средином фебруара 1957. године почела са радом Комисија за набавку и откуп предмета и докумената. Као логичан след дешавања, на основу наређења тадашњег команданта РВ и ПВО генерал-пуковника Зденка Улепића од 14. новембра 1959. године формиран је Одсек за историју и музеј југословенског ваздухопловства који убрзо постаје Музеј југословенског ваздухопловства, мада је у Команди РВ и ПВО формацијски он носи званичан назив Музеј ратног ваздухопловства и имао је правни статус музеја у саставу. Његов први начелник био је мајор Душан Јончић, а први кустос професор Мирјана Шкерљ. Према међународној стручној класификацији овај музеј припада групи техничко-историјских музеја.

Збирка ваздухоплова почетком шездесетих година прошлог века смештена је на старом београдском аеродрому на Бежанијској коси. Музеј формира прву сталну поставку која је 1966. године бројала 24 авиона и 5 једрилица, али је 1967. године принуђен да се поново пресели, овај пут на локацију новог београдског аеродрома, на простор који му је уступио Југословенски Аеротранспорт. Уз финансијску помоћ више ваздухопловних организација, направљена су два хангара и једна надстрешница за смештај и чување летелица, а део авион био је изложен на платоу испред аеродромске пристанишне зграде.

Године 1975. положен је камен темељац за нову музејску зграду која је отворена за јавност на тадашњи дан РВ и ПВО, 21. маја 1989. године. На две изложбене етаже укупне површине 6.000 квадратних метара, као и спољној музејској поставци изложено је преко 60 оригиналних летелица и само две реплике али са неким оригиналним уграђеним деловима. Поред авиона, хеликоптера и једрилица, изложени су и авионски мотори, радар, ракете земља-ваздух и симулатори за обуку.

Посета Музеју пружа посетиоцима јединствену прилику да на једном месту виде не само развој нашег ваздухопловства током више од 100 година, већ и да се увере да у том периоду често пута не само да смо ишли у корак са светским достигнућима, већ смо били и испред светских збивања. То се првенствено односи на развој наше ваздухопловне индустрије почев од 1923. године, као и на настанак и ширење цивилног ваздушног саобраћаја од 1927. године.

Поред изложбене поставке, Музеј поседује и изузетно богату и вредну архиву, библиотеку са неколико хиљада страних и домаћих наслова, часописа и техничких упута, фототеку са преко 100.000 фотографија, негатива и филмског материјала. У музејским депоима похрањено је више хиљада вредних историјских предмета везаних на наше славне ваздухопловне личности, збирке ордена, униформи, летачких књижица, поклона страних делегација командантима РВ и ПВО...

У наредним годинама Музеј планира да уз помоћ пријатеља музеја и волонтера, изврши рестаурацију више уникатних летелица и мотора које се чувају у депоима ради њиховог излагања на сталној поставци, али и да реализује већ рођену идеју „летећег музеја“ сарадњом са аероклубовима и осталим ваздухопловним субјектима и ентузијастима.

Од отварања нове музејске зграде 1989. године, па до данас, кроз њу прошло више од 1,3 милиона посетилаца.